

BATAVIAASCH NIEUWSBLAD.

REDACTEUR P. A. DAUM.

KALI BESAR No. 23.

Telefoon nummer 15.

Abonnement per 6 maanden / 10.—

ADVERTENTIEN:

Voor de vijf woorden 20 cents.

UITGEVERS G. KOLFF & Co.

KALI BESAR No. 24.

Telefoon nummer 19, 277 (nl. Weltevreden) en 552

EERSTE BLAD.

Dit nummer bestaat uit twee bladen.

METEOROL. WAARNEMINGEN TE BATAVIA 23 October.

Temperatuur		Wind-Richting- en Snelheid.	
Max.	13u. m. 90.1 F	6 u. v.m.	NE 4.8 K.M.p.u.
Min.	23/10 6u. v.m. 74.0	12 u. m.	SE 13.7
Gemidd.	80.4	6 u. n.m.	N 1.6
Id. te hoog	1.0	midderd.	N 6.4
Barom.	9u. v.m. 759.92 m.m.	Reg.	22/10—23/10 0 m.m.
	9u. n.m. 758.62	Bewolking	0 u. v.m. 30 %

Mails in October.

SLUITING.

AANKOMST.

Nederlandsche.	23—30	19—26
Engelsche.	25	
Fransche.	19	27

VENTUTIEN.

Woensdag, 24 October. Koffieveiling in 't lokaal der Handel-vereeniging.

Voor een huis in de Gang Chasse, door Van den Abeelen en Co.

Toko H. van Sparje [Passar Pisang].

Donderdag, 25 October. Paarden door Van Vleuten en Cox.

Toko Lim Pok San Passer Baroe door Van den Abeelen en Co.

DE SPOORWEGVERBINDING TUSSEN OOST EN WEST JAVA.

I.

Binnen korten tijd zal de laatste schakel van de stamlijn der spoorwegen op Java worden gelegd, waardoor men van Oost naar West Java per spoor zal kunnen reizen.

Deze gebeurtenis vormt een gewichtig punt in de geschiedenis der Staatsspoorwegen op Java, want door dezen dienst toch werd bijna de geheele lijn Batavia — Soerabaia aangelegd en voltooid. Zooals bekend, is, werd de dienst der Staatsspoorwegen op Java geboren uit de wet van 6 April 1875, waarbij de aanleg van een spoorweg van Soerabaia naar Pasoeroean en Malang werd bevolen.

Daartoe werd een corps van ingenieurs en opzichters onder de leiding van den inspecteur generaal Maarschalk tijdelijk in dienst gesteld. Toen later de bouw van meerdere spoorwegen door den staat volgde, werd al het aangeworven personeel in vasten dienst genomen en verder uitgebreid.

De lijn Soerabaia — Pasoeroean werd den 16en Mei 1878 voor het publiek verkeer geopend en volgden daarop de lijnen Bangil — Malang op 20 Juli 1879, Soerabaia — Solo op 24 Mei 1884, Buitenzorg — Tjitjalengka op 10 September 1884, Djokja — Tjilatjap op 20 Juli 1887, en Tjitjalengka — Garoet op 14 Augustus 1889.

In een tijdsverloop van veertien jaren werd daardoor ongeveer 900 kilometer spoor voltooid, en met verdere uitbreidingen daaraan tot 1894 besteed ruim 73 miljoen gulden.

Men kan niet beweren, dat op Java het spoorwegnet met kracht is aangepakt; in andere landen is in één jaar meer lengtespoorweg gebouwd dan op Java in veertien jaar, dit is echter niet te wijten aan de ambtenaren, die altijd met spoed de eens aangevangen lijnen hebben voltooid, maar aan het Gouvernement, dat altijd slechts een beperkt personeel voor den spoorwegbouw in dienst wilde hebben, en voornamelijk geen geld méér wilde disponibel stellen, dan uit de gewone lands-inkomsten kon verkregen worden. Er is geen tweede voorbeeld aan te wijzen van een land, dat uit de gewone jaarlijksche inkomsten zijn spoorwegnet bekostigt, en zelfs een 1000 kilometer spoorweg in Nederland ook betaald heeft.

Dikwijls wordt beweerd, dat staatsaanleg van spoorwegen zeer duur is. Wanneer men echter de kosten van aanleg der staatsspoorwegen met die der particuliere spoorwegen vergelijkt en men in aanmerking neemt, dat door den aanleg der

staatspoorwegen tevens werken van publiek belang in de nabijheid bekostigd zijn, en daarbij streken zijn doorsneden, waarin de aanleg door zware grondwerken, vele en groote rivier-overgangen werd bemoeielijkt, dan kan men veilig zeggen, dat het Gouvernement niet duurder bouwt dan particulieren. De staatsspoorwegen toch hebben gemiddeld nog geen 80000 gld. per km. gekost, de particuliere spoorwegen op Java bijna 86000 gld. 1)

Wat de staatsexploitatie betreft, zoo zijn daarin wellicht gebreken aan te wijzen, die echter in alle geval door een andere regeling zijn weg te nemen. Diezelfde gebreken komen in meerdere of mindere mate ook bij de particuliere spoorwegen voor, terwijl de staatsspoorwegen voor het publiek zeker meer over hebben. De weg ziet er netjes onderhouden uit, de stations en halten hebben een nieuw en frisch aanzien, het personeel is voorkomend, hetgeen een gunstige tegenstelling met sommige particuliere spoorwegen vormt.

II.

De aanleg der lijn Preanger-Tjilatjap werd bevolen bij de wet van 31 December 1888, en met de uitvoering aan de Preangerzijde einde 1889 begonnen.

Voor een twintigtal jaren scheen de bouw dezer lijn nog een hersenschim te zijn, waar de bekende en bekende ingenieur Stieltjes, als hoofd van de commissie voor de verkeerswegen in Indië, spoorweg-aanleg in de Preanger ten Oosten van Tjitjalengka voor onmogelijk verklaarde. Toch hebben de tegenwoordige ingenieurs door opmetingen de mogelijkheid ingezien, en met den bouw der lijnen Tjitjalengka-Garoet en Tjibatoe-Tasikmelaja het bewijs daarvan geleverd, zelfs zonder gebruik te maken van tandrad voor hellingen te zwaar voor één locomotief. Maar men is ook allengs stouter geworden in de constructie; was men vroeger huiverig een hoog viaduct anders dan waterpas en recht te bouwen, op de nieuwe lijnen zijn veelal de viaducten in sterke bochten en zware hellingen gelegen, en heeft men daardoor vele moeilijkheden van de terrein-gesteldheid kunnen overwinnen.

Kon dus reeds betrekkelijk spoedig aan het berggedeelte begonnen worden, aan de Tjilatjap zijde waren de gevoelens nog verdeeld over het vraagstuk, waar aan de lijn van Midden Java aan te sluiten.

Het oorspronkelijke idee was rechtstreeks naar Tjilatjap te gaan, maar strategische belangen verzetten zich daartegen. Of met wat goeden wil die bezwaren niet waren te overwinnen geweest, vooral nu Tjilatjap geen rol meer speelt in de defensie van Java, willen wij hier niet beoordeelen. Om kort te gaan: na verschillende beraadslagingen werd Kasoegihan, een halte op 9 kilometers oostwaarts van Tjilatjap gelegen, als aansluitingspunt gekozen, en het gemeenschappelijk station, bijna twee kilometer verder van Tjilatjap, te Maos ontworpen.

De keuze van Maos als scheidingsstation komt ons minder gelukkig voor. Het station ligt midden in de sawahs en een groote oppervlakte terrein is met aanzienlijke kosten moeten worden opgehoogd. De woningen van het personeel zijn daardoor aan weer en wind blootgesteld en het drinkwater moet van verre aangebracht worden. Te Kasoegihan daarentegen is het terrein hoog, door boomen tegen den wind beschut, en vindt men door den zandigen ondergrond overal uitstekend water. Ware Kasoegihan als gemeenschappelijk station gekozen dan had het talrijke dienstpersoneel voorzeker daarvan veel aanname woonplaats gehad en het Gouvernement had aanzienlijk minder behoeven uit te geven.

1) De lijn Tjitjalengka — Garoet in zwaar bergterrein kostte f 51.500 per k. m. de lijn Batavia — Buitenzorg bijna f 67.000 per k. m.

Door Tjilatjap niet in de doorgaande lijn op te nemen, wordt de afstand tusschen Batavia en Soerabaja 14 KM. korter, maar het is duidelijk, dat men den kortsten weg tusschen die beide hoofdplaatsen niet moet zoeken in een lijn, die over zulke groote lengte door de bergen gaat, en waar dus slechts met geringe snelheid kan worden gereden.

Die weg moet gezocht worden langs de Noordkust van Java, en de lijn Preanger Tjilatjap moet de weg zijn, die het binnenland van de Preanger zoo kort mogelijk met den haven Tjilatjap verbindt en deze is thans 24 KM. langer dan noodig is. Laat ons wenschen, dat het verkeer te Tjilatjap zich zoodanig uitbreidt, dat het bouwen van een zijtak zich van zelf gebiedt.

Nadat alzoo het plan was vastgesteld werd omstreeks Mei 1891 met den bouw van het Oostelijk gedeelte begonnen. Ook hier waren geen geringe moeilijkheden te overwinnen. Moerassen, weeke afschuivende gronden, gebrek aan alle mogelijke soorten van materialen en aan wegen om ze aan te voeren, dit alles maakte den aanleg van den spoorweg door deze oerwouden bijzonder bezwaarlijk.

Daarbij is de streek onbewoond en ongezonder, zoodat ook van buitenaf aangeworven koelies spoedig wegens malaria-koortsen weer huiswaarts keerden.

Voor de ambtenaren, die in deze wildernis eerst de opmetingen hebben verricht en later de werkzaamheden leidden, was het een moeilijke, vermoeiende en dikwijls gevaarlijke taak. Zij konden hun collega's benijden, die in het Preanger gedeelte de gezonde berglucht inademen, terwijl zij zelf door de hitte en den kwaden invloed der moerasluchten dikwijls hun goeden wil verlamd zagen.

Al dit zwoegen en lijden is gelukkig vergeten, en men denkt er niet meer aan, nu de reis thans gemakkelijk in een wagen langs de gedeeltelijk nog in aanleg zijnde lijn geschiedt.

Van af het scheidingsstation te Tjibatoe loopt de lijn langs en in de helling der bergen, en heeft men voortdurend een prachtig uitzicht op een beneden liggende vlakte en bergen daarachter, een gezicht, dat wedijvert met het beroemde panorama bij Leles op de lijn Tjitjalengka-Garoet. De weg klimt en slingert zich tusschen de uitgegraven wanden der bergen of over de gebogen viaducten der diepe ravijnen, totdat bij de halte Tjepeundeuj het hoogste punt wordt bereikt. Daarna gaat de weg in een voortdurende daling naar Tjiawi, waar het landschap zijn karakter van hooggebergte verliest en men in de breede vruchtbare vallei komt, waarin diep uitgeschuurd de Tjitandoei zijn wateren doet bruischen en ruischen.

Het dal der Tjitandoei wordt verder gevolgd en de rivier met een hoog en statig viaduct, waaronder een brug voor rijtuigen, bij Manondjaja overschreden.

Daarmede is de volkrijke afdeeling Galoeh der residentie Cheribon bereikt, welke residentie bij een volgende brug over de Tjitandoei weer verlaten wordt.

Dan komt men tevens in de vlakte bij Bandjar, die allengs eenzamer en woester wordende, weldra in een drassig oerwoud overgaat. Nog eenmaal de Tjitandoei overgegaan en men is in de residentie Banjoemaas, in de eindeloze moerassen en bosschen, die zich ten noorden van Tjilatjap uitstrekken. Het is hier eentonig, hoewel interessant; geen kampong, geen huis ziet men langs den weg, zelfs niets van de groote moeilijkheden, bij den aanleg ondervonden, omdat zij onder den grond verborgen liggen. De eenige afwisseling is het geraasmakende rollen der trein over de talrijke bruggen. Eindelijk ziet men eenige sawahs, wat kamponghuizen,

nu nog de brug over de Serajoerivier (de langste van Java) over, en men is aan het eindpunt, het station Maos, aangeland.

III

Slaat men een blik op de kaart van Java, dan ziet men, dat de Soenda-landen van de eigenlijke Java-landen door een breede strook woesten grond gescheiden zijn, die zich dwars over het geheele eiland uitstrekt. In het noorden zijn het de uitgestrekte rawahs tusschen Pama-noekan en Indramajoe, zuid Oostwaarts de woeste onbewoonde bergstreken, op den weg van Bandoeng naar Cheribon, van Tjongiang zich uitstrek-kende over Djajaloehoer naar Madjenang, en ten zuiden de moerassen van Tjilatjap, die een afscheiding vormen tusschen de Soendaneezen en Javanen. Door een der genoemde streken reizende verlaat men een totaal soendaneesche bevolking, om dan een tijdlang niets, en daarna een totaal javaansche bevolking te ontmoeten.

Daarin zal voor de streek, die door den spoor-weg doorsneden wordt, verandering komen.

De bosschen, waar zich na eeuwen een rijke humuslaag heeft gevormd, zullen worden ontgonnen; de moerassen, die niet diep zijn, en door voldoende drainage bijna droog te leggen, zal men sawah zien worden; eerst de hooge gedeelten, zich langzamerhand uitbreidende, totdat de geheele vlakte in een groene sawahzee zal herschapen zijn.

Waarschijnlijk zullen de Soendaneezen, uit de Preanger voortdruwend, de woeste gronden ontginnen. De Javaan van Banjoemaas toch is lui; verslaafd aan spel en opium; zijn gestel is door koorts ondermijnd, terwijl de Soendanees veel krachtiger van gestel en geschikter voor land-bouw is. Zoodat men in de Preanger ziet heeft de Soendanees ook de meeste handigheid om van kleine waterloopen partij te trekken voor de bevoeiing zijner sawahs.

Het is te hopen, dat de regeering het prestige der Soendaneezen zal bevorderen door bijvoorbeeld in de geheele streek het gebruik van opium te verbieden, dan kan daar evenals thans ten koste van Batavia een aanzienlijke productie van rijst verwacht worden.

Ook voor andere cultures zijn reeds door Euro-peanen erfpachtsperceelen in de nabijheid van den spoorweg aangevraagd, en wel voor koffie, cacao en tabak. Het is natuurlijk nog niet te zeggen, of deze cultures winstgevend zullen zijn en zich zullen uitbreiden.

Voor de suikercultuur heeft de spoorweg ook groote waarde; thans reeds ziet men bij Tjitja-lengka en Tasikmelaja groote aanplantingen van suikerriet, ten deele om in de Preanger zelve verwerkt te worden, ten deele om als serehvrije bibit naar Djokjakarta en verder Oostwaarts ge-zonden te worden.

Welken invloed deze spoorwegverbinding op andere takken van nijverheid en landbouw zal hebben en of men tengevolge daarvan nog eens te Batavia goed en goedkoop vleesch van de bagelensche sappies zal eten, dat alles hangt af van de tarieven, die zullen worden toegepast, en daarvan valt thans niets met zekerheid te zeggen.

Elke groote spoorweg, die twee andere groote lijnen verbindt, heeft ook op strategisch gebied groote waarde. Het is nu mogelijk troepen over geheel Java te vervoeren, ook al wordt de zee door een buitenlandschen vijand onveilig gemaakt. Daarvoor is de lijn langs de Zuidkust beter geschikt, omdat aldaar geen troepen ontscheept kunnen worden om den spoorweg onbruikbaar te maken, hetgeen bij een spoorweg langs de Noord-kust wel het geval zou zijn. Als doorgaande lijn heeft de spoorweg dus strategische waarde, vooral als Magelang aan het spoorwegnet zal zijn aangesloten, maar voor de doorsneden streek zelve, waar het niet te voorzien is, dat ooit eenige onlusten zullen uitbreken, is de spoorweg van geen strategisch belang.

Neemt men nog in aanmerking, dat bijna de geheele lijn Batavia-Soerabaja door den staat zelve wordt geëxploiteerd, dan biedt ook de spoorweg een veel goedkoopere gelegenheid voor troepenvervoer aan, dan wanneer dit over zee geschiedt.

IV.

Meermalen is hierboven sprake geweest van Tjilatjap. Iedereen op Java kent de haven bij naam, maar weinigen hebben Tjilatjap en haar haven bezocht. Waarschijnlijk wegens den slechten roep, die van het klimaat uitgaat. Toch is een bezoek aan de plaats en de haven de moeite overwaard, want er is waarschijnlijk op geheel Java niet één plekje, dat zoo'n gun-stige ligging voor de schepen aan een bewon-derenswaardig hoekje natuur paart.

Tegenover de vlakke Zuidkust van Java een-tonig met rizophoren begroeid, verheft zich op eenige honderde meters trotsch en woest het eiland Noesakembangan, geheel uit koraalrotsen bestaande, waaraan de mensch nog niet zijn schendende hand geslagen heeft.

Daar tusschen de blauwe zee als een breede rivier, door de voortdurende eb en vloedstroom zóó diep, dat de grootste zeeschepen daar kunnen varen, echter zeer voorzichtig, want er liggen vele koraalbanken in.

Als door een terrein met voetangsels en klem-men, wordt de haven dus voor vreemde indringers beschut en dient deze dan ook voor vluchthaven van de geheele nederlandsch-indische vloot.

Het eene uiteinde van dit eiland en dus de ingang van de haven ligt tegenover Tjilatjap, en de schepen ankerden vroeger op eenigen af-stand van de kust, door het eiland voor wind en golfslag beschut en in kleine prauwen werden de goederen gelost en naar den wal gebracht.

Bij den aanleg van den spoorweg Djokja-Tjila-tjap werd tegelijkertijd een 250 M. lange aanleg-steiger gebouwd, waaraan drie schepen tegelijk konden lossen, en hun goederen evenals te Tandjong-Priok direct op den wal brengen.

Het was dus te verwachten, dat na gereed-komen van den spoorweg Djokja-Tjilatjap het vervoer te Tjilatjap een aanzienlijke vlucht zou nemen en de groote afscheepplaats voor Midden Java, Semarang, een gevoelligen slag zou toe-brengen. Toch heeft dit verkeer zich niet zoo veel uitgebreid als optimisten verwachtten, om-dat enkele groote handelshuizen tegen de kosten opzagen, om te Tjilatjap pakhuizen te bouwen. Door een verkeerd begrepen zuinigheid is de regeeringssubsidie aan de vroegere stoomvaart-lijn Batavia-Tjilatjap ingetrokken en hield die vaart op, juist toen de aanlegsteiger gereed was. Men mist daarom te Tjilatjap altijd nog een geregelde vaart, en is het gewoonlijk slechts eenige dagen vooruit bekend, wanneer een schip zal binnenkomen. Daardoor krijgen de schepen er geen retourvrachten en blijft de vracht naar Tjilatjap altijd hooger dan die naar de havens aan de Noordkust van Java.

Niettegenstaande dit alles is het verkeer toch aanzienlijk toegenomen, in één jaar vermeerderde het met 20000 ton. Hieronder volgt een staat van het aantal stoom- en zeilschepen in de jaren 1890 tot midden 1894 te Tjilatjap binnen gevallen.

Jaar.	Aantal schepen.	
	Stoomschepen.	Zeilschepen.
1890	24	14
1891	17	17
1892	31	1
1893	39	3
1894 tot 15 Sept.	25	7

Er is dus een gestadige vooruitgang waar te nemen, die na de opening der lijn Preanger-Tjilatjap nog een grooten sprong zal nemen. Bijna al de gouvernementskoffie uit de Preanger, alle benodigdheden voor de Westerlijnen der Staatspoorwegen zullen via Tjilatjap vervoerd worden, omdat dan de staat geheel het voordeel heeft van het vervoer over land. Worden de tarieven billijk geregeld, dan zal Tjilatjap ook zeker een groot gedeelte der Preanger van aller-lei import-artikelen voorzien. En is eenmaal het vertier zoo groot geworden, dat schepen er voordeel in zien geregeld Tjilatjap aan te doen, dan is het pleit voor haar haven gewonnen, en zal de haven door de natuur als de beste van Java aangewezen, kunnen gaan concurreeren met die, door de kunst tot zoo'n grooten bloei gebracht, namelijk Tandjong Priok.

Op verlenging van den aanlegsteiger te Tjila-tjap is men dan ook reeds bedacht geweest; een verlenging daarvan met 150 M. is reeds zoo goed als gereed, terwijl meerdere verlenging na de opening van de nieuwe lijn niet lang zal kun-nen uitblijven. Daaraan heeft men thans reeds bijna behoefte.

Zoo zal de verbinding tusschen Oost en West-Java niet alleen vertier brengen in streken, waar het leven thans stilstaat evenals de rivieren, die daar in de moerassen verstikken, maar zij zal ook als het ware de hand reiken aan het verkeer over zee en dat verkeer tot zich trekken.

NEDERLANDSCH INDIE.

BATAVIA, 23 October 1894.

BLIJKBaar wil men in Holland wachten op het rap-port van den directeur van Binnenlandsch Bestuur Scherer [die, zooals voldoende uit de mail gebleken is, naar Lom-bok werd g-zonden om er een onderzoek in te stellen] alvorens de Tweede Kamer, bij monde van haar rappor-teurs, een oordeel velt over het desaster. Veel zal men er misschien niet bij winnen, omdat waarschijnlijk als het rapport langs den omslachtigen weg de Kamer heeft bereikt, de expeditie een geheel ander stadium zal zijn ingetreden. In alle geval verliezen wij in Indië, de meest geïnteresseerden, er dit bij, dat het rapport weer over den Haag naar Batavia komt.

Wat het tweede bericht betreft: het is zeer wel te begrijpen, dat de commissie haar adhaesie schonk aan de verhooging van invoerrechten op Sumatra's Oost-kust, al werd ons reeds vroeger geseind, dat men zeer ongunstig over de voorgestelde wetten op in- en uit-voer oordeelde. De wet voor Sumatra's Oostkust toch beoogt grotendeels een gelijkstelling met de lasten, die op Java worden gedragen.

DANK ZIJ de snelle rechtspleging in de engelsche ko-lonien is thans, blijkens achterstaand telegram, de smok-kelaar Paige, die op Bali nabij Tadjakoela wapens en ammunitie smokkelde, veroordeeld tot de betaling van duizend dollars boete of zes maanden gevangenisstraf.

Naar men zich zal herinneren, werden de geweren in een *sampas* achterhaald en werden, met Paige, drie andere smokkelaars in hechtenis gehouden. Toen echter de gearresteerden te Soerabaja werden aangebracht, overleed kort daarop de Deen Daniels, die als hoofd van den troep moest worden aangemerkt. De anderen werden toen weder op vrije voeten gesteld, omdat, naar toen gemeld werd, gebleken was, dat zij op last van den over-ledene hadden gehandeld.

Uit de heden ontvangen *Straits Times* van Vrijdag jl. zien wij echter, dat Mr. Danielson voor de N.I. regeering optrad. Het verslag van de terechtzitting levert niets bij-zonders op: de verdediger van den beklaagde betoogde, dat het voornemen om de wapens op Bali in te voeren niet was bewezen en eischte daarop invrijheidstelling van den beklaagde.

De zaak werd toen, nadat nog een getuige was ge-hoord, verdaagd tot gister (Maandag) met het bekende resultaat.

Al zouden wij voor ons liever gezien hebben, dat instede van de 1000 dollars boete de gevangenisstraf was opgelegd: aan de gerechtigheid is in alle geval voldaan.

VERMOEDELIJK is de zeeslag, waarvan ons telegram spreekt dezelfde, die, tusschen Chinezen en Japanneezen aan de Yaloerivier geleverd, gisteren reeds aan de *Java-bode* werd geseind. De correspondent aan genoemd blad weet mede te deelen dat de overwinning onbeslist was, ter-wijl de correspondent die aan de Chinezen toeschrijft.

Hoe het ook zij, de berichten over dezen oorlog, — wij zeiden het reeds vroeger — loopen zoo uiteen en spreken elkander zoo dikwijls tegen, dat men voorzichtig moet zijn met er geheel op te vertrouwen.

MEN IS, door het op oorlogsterkte brengen van het 5e en het 11e bataljon, algemeen de meening toegedaan, dat deze bataljons te eener tijd naar Lombok zullen worden gedirigeerd.

Deze meening is onjuist. Wel is, voor het geval dat Lombok suppletie behoeft, het 11e bataljon daarvoor aangewezen, en wordt dan ook alles, wat noodig zou kunnen zijn voor onmiddellijk uitrukken, gereed gemaakt. Het vijfde bataljon echter vormt het marschbataljon, dat voor onvoorziene gevallen klaar staat, evenals vóór de expeditie het 9e bataljon.

Uit Kota radja is aan de *Java-bode* geseind, dat de 1e luitenant W. A. Tassius zelfmoord heeft gepleegd.

LOMBOK-FONDS. Het Comité voor Midden-Java bracht tot den 20en October bijeen:

Residentie Semarang	f 20.752.77
Japara	» 1.155.50
Rembang	» 1.300.—
Bagelen	» 208.50
Banjoemas	» 860.60
Tegal	» 1.000.—

Totaal f 25.277.37

— De sub-commissie voor Modjokerto en omstreken, heeft aldaar ontvangen aan giften:

van europ. buiten de ondernemingen	f 809.50
» ondernem. en derzelver eur. opgezetenen	» 3252.50
» inlanders en chineezen	» 2575.12

Totaal f 6637.12

OVERSTE SCHEUER. In een der brieven uit Lombok aan de *Loc.* lezen wij het volgende over dezen wakkeren overste:

»*Mon dieu, quel homme!* is men geneigd uit te roepen, als men dien hoofd-officier hier aan het werk ziet.

Een echt soldaat, flink het gezag hoog houdende en onvoorwaardelijke gehoorzaamheid eischende, is hij toch temind door elk officier en mindere van zijn bataljon.

Steeds gezonden wordende, waar het het hardste spant, is men verzekerd, dat hij hem het woord terugtrekken onbekend is en dat hij de oude Indische tactiek zij er uit en ik er in" huldigt. Toch tracht hij dat doel niet langs onverstandigen weg te bereiken, maar doet hij zoo lang mogelijk beleid en groote voorzichtigheid aan on-verschrokken moed paren.

Is echter onstuimig optreden op een zeker oogenblik noodig om den toestand te redden of om een twijfel-lachtige tot eene schitterende overwinning te maken, dan aarzelt hij geen oogenblik en laat zich door niets weerhouden, om den vijand te lijf te gaan.

Zijn kort bevel daartoe electrificeert dadelijk zijn gan-sche bataljon, en de Europeanen zoowel als de kleine betrekkelijk nietige Javaantjes van zijn korps, hebben hier alweder verscheidene malen de waarheid bevestigd, dat geen inlandsche vijand stand houdt voor den krachtig ondernomen en goed doorgezette stormaanval van onze troepen.

Overste Scheuer draagt in het gevecht nooit een hoed maar zijn pet met den uit de verte zichtbaren gouden band, heeft een revolver, maar geen sabel om en bestiert alles met een klein rettantje in de hand, dat men steeds bij hem aantrift.

Met de andere hand in den zak, is hij steeds in de voorste linie en loopt hij in het zwaarste vuur des vijands zijn geliefkoosd deuntje alles kost een dubbel-tje te zingen.

Een wenk met zijn stokje, een vooruit jongens" is voldoende om zijn soldaten te brengen, waar hij ze hebben wil, ieder gaat blindelings waarheen hij gezonden wordt.

Als deze dappere maar niet ten slotte het slachtoffer wordt van zijn onverschrokkenheid, is de verachting, die velen slaken."

UIT SOERABAJA is den 20en dezer aan de Loc. getelegrafeerd:

De Maetsuycker is heden middag hier aangekomen van Ampenan met 90 zieken en gewonden, waaronder kapiteins Muller en Temminck, luitenants Kraal, Grootenboer, Smit Siebinga en de offic. v. gez. Portengen en Neeb en een adj. onderofficier; in het geheel zijn er 30 gewonden, waaronder eenige zwaar. Verder 16 dwangarbeiders en een gevangene Sasak, beschuldigd van verraad. De gewonden zijn naar het hospitaal vervoerd. Luitenant Brockman wordt wegens zijn bedenkelijken toestand niet overgebracht.

Volgens de geëvacueerden is Mataram op een klein stuk na, geheel verwoest, dank zij den zwaren arbeid, die dagelijks plaats heeft onder leiding van generaal Sirov. Bij den bandjir van onlangs zijn een paar minderen en dwangarbeiders verdronken. Van de bestorming van Tjakra-Negara is vermoedelijk vooreerst geen sprake, wijl de vijand om kampongs versterkingen heeft aangelegd van ongeveer een paal lang. In Tjakra-negara moet bij den vijand onderling oneenigheid heerschen omtrent al of niet onderwerping aan ons; velen moeten daartoe geneigd zijn. De lossing van het tram materieel geschiedt te Laboan-Tring met veel moeite wegens de hevige branding en gebrek aan werkvolk.

De Maetsuycker moet morgen voor een paar dagen dokken en gaat daarna naar Ampenan terug met veel ammunitie, waaronder 3000 granaten.

Te Soerabaja is een anti-leprabond opgericht.

WEES DE almanak ons niet aan, dat het jaar 1894 ten einde spoedt: wij zouden het ervaren uit de verschillende scheurkalenders en almanakken, welke ons van uit Europa worden toegezonden. De een munt in keurige uitvoering van schild boven den anderen uit, doch hoe streefend dit ook voor het oog moge zijn, voor Indië zijn al die geïmporteerd wordende almanakken zeer onpraktisch. Men vindt er schijngestalten van zon en maan op, die voor ons van geenerlei waarde zijn. Brachten onze wakkere uitgevers hierin eenige jaren geleden verandering door den lezers van ons blad tot geringen prijs een indischen scheurkalender aan te bieden, nu hebben zij ambtenaren zoo wel als handelaren en particulieren aan zich verplicht door de uitgave van een indischen kantoor agenda. Deze agenda, geheel ingericht als de bekende en hier burgerrecht verkregen hebbende Albracht's kantoor agenda, bevat de behalve met vloei doorschoten agenda nog een opgave van: javaansche en arabische kalender en feestdagen, chineesche maanden en feestdagen, naamlijst der Gouverneurs-Generaal en Commissarissen generaal van N. O. I., lijst der stoomschepen en agenten van de Kon. Paketv. Maatschappij, van de Maatschappijen Nederland en Rotterdamsche Lloyd, bepalingen voor Tandjong Priok, tarieven en bepalingen aangenomen als usance voor den handel van Batavia. Voornaamste munten maten en gewichten van N. I. herleiding van maten en gewichten, metrieke stelsel, in eng. maten en gewichten en de Postpakdienst-bepalingen. Elk wat wils kunnen wij dus van dezen kantooragenda zeggen en wij twijfelen dan ook niet, of het succes, dat de heeren G. Kolff en Co. met deze agenda zal hebben, zal ongekend zijn.

DE HEER A. B. Plas heeft het verzoek gedaan om benoemd te worden tot civiel geneesheer te Bezoeki.

DE CONTROLEUR der 1e klasse in de residentie Palembang P. J. van Marle, heeft een jaar verlof naar Europa aangevraagd.

DE OFFICIER van administratie 2e klasse H. W. Stoelman zal den 9en November a.s. zijn bestemming naar Bengkalis volgen, als bestemd voor H.M. opnemingsvaartuig *Blommendal*.

GESLAAGD is in het examen voor vroedmeesteres mevrouw. M. Bergmann, geboren Munnich.

DE TIJDELIJKE hulponderwijzeres C. van der Lee is voor een definitieve benoeming voorgedragen.

BELAST met de betrekking van zoutverkoopkhuismeester te Poerworedjo H. L. F. Tellings.

DOOR DEN heer J. R. Rodgers is het verzoek gedaan om vergunning tot het winnen van goud in het rijk Landak.

MIJNBOWKUNDIG ONDERZOEK. Door den heer Th. Newland is het verzoek gedaan om vergunning tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen in de afdeeling Moesi Iir [Palembang].

DOOR DEN resident van Pekalongan is geschorst in de uitoefening zijner functien, de wedono van Keboemen Mas Soero Didjojo.

TIJDELIJK belast met de functien van secretaris van Rembang, de commies op het residentie-kantoor aldaar P. J. Ornek.

BINNENLANDSCH VERLOF. Aan den verificateur der 3e kl. A. M. Lagnier is wegens ziekte een maand verlof verleend naar Bandoeng.

MORGEN keeren per ss. *Gede* naar Nederland terug, de luitenant ter zee 2e klasse J. M. van Wickevoort Crommelin, de 1e timmerman M. Haak en twee mindere schepelingen.

LEPRA. Naar de Soer. Crt. verneemt heeft de Regeering vergunning verleend aan Dr. M. Albricht, 3e stadsgeneesheer te Soerabaja om te publiceeren de gegevens omtrent lepra en alles wat daarmee in verband staat die te putten zijn uit het archief van den directeur v. O. E. en N.

EEN BERICHTGEVER van het Soer. Hand vernam van eenige onlangs van Ampenan aangekomen Arabieren, die verscheidene jaren op Lombok gewoond hebben, dat geweldige bandjirs er in den westmonsoon nog al eens voorkomen, in den regel plotseling en geheel onverwachts. Ampenan en andere plaatsen staan in den regentijd dikwerf onder water en het is geen zeldzaamheid de menschen er in prauwtjes pasaarwaarts te zien trekken.

IN DE *Amsterdammer*, *Weekblad voor Nederland*, komt het portret voor van den op Lombok gesneuvelde 2en luitenant der inf. Jhr. P. A. Alting van Geusau. Het gaat vergezeld van een zeer waardeerend bijschrift van Justus van Maurik Jr., die hier mededeelt, dat deze veelbelovende officier onder den pseudoniem Fabian in het weekblad de verdienstelijke schetsen leverde onder den algemeenen titel "Indische Warongpraatjes." De heer Van Maurik brengt warme hulde aan de talenten van Von Geusau.

Op den cursus te Kampen toonde hij welk een flinke kop hij was; maar was niet alleen als zoodanig onder zijn kameraden bekend. Van gezellige avonden was hij de ziel, steeds was hij de man, die onder de jongelui, opvoeringen, enz. op touw zette. Zoowel op die avonden als in het jaarboekje van den cursus te Kampen, toonde hij reeds proeven van zijn litterair talent."

De heer van Maurik herhaalt hier enkele strofen van het gedicht "Gevallen," dat door ons eenigen tijd geleden werd ontleend aan het bedoelde jaarboekje, en vervolgt dan:

Ja, Von Geusau heeft zijn roeping als krijgsman vervuld, en dat is ook de eenige troost die zijn jeugdige, diepbedroefde echtgenoot, zijn treurende bejaarde moeder en bloedverwanten overblijft, want hij viel in den vollen bloei van zijn leven; hij werd slechts 27 jaren oud."

Het volgende briefje ontving de heer Van Maurik met het laatste Warongpraatje; het is gedateerd 21 Juni 1894:

"Hierbij zend ik u nog een Warongpraatje, dat ik, omdat de expeditie een paar weken is uitgesteld, nog heb kunnen schrijven — later hoop ik meer te zenden. Eerst zal ik echter moeten gaan toonen niet voor niets man van het zwaard te zijn, wij zullen misschien heel wat te verduren en te trotseeren hebben, voordat Anak Agoeng Madé gevangen is. Wie weet echter hoeveel lieden bij mijn Warong zullen toeven als ik de indrukken beschrijf, die ik daar zal ontvangen. Mijn plan is om een dagboek aan te houden en er later een geregeld verhaal van te maken; ik weet niet of ik van uit Lombok gelegenheid zal hebben om nu en dan iets te zenden. Daar ik nooit te velde ben geweest, weet ik niet of ik fysiek zoowel als moreel wel in staat zal zijn de pen op het papier te zetten. Men zegt, dat de Hindoe Baliërs goed bewapend zijn en dat het klimaat van Lombok ongezond is. Zonder nu te zeggen, dat ik het gevaar bemijn, ben ik toch bij eens zoo iets mee te maken. Men zou anders allicht het idee krijgen, dat zijn sabel Neurenburger speelgoed is."

LETTERKUNDIGE VARIA. Zola heeft naar aanleiding van de aanmerkingen door mgr. Picard en door paus Leo op zijn *Lourdes* gemaakt, verklaard dat hij daarover geen discussie zal voeren en dat zij ook geen verandering brengen in zijn plan om *Lourdes* te doen volgen door *Rome en Paris*. Ter wille van Rome zal hij een goeden tijd lang gaan doorbrengen in de Eeuwige stad, en hij zal niet alleen inlichtingen trachten te verkrijgen van hooggeplaatste geestelijken aldaar, maar ook een audientie bij den Paus aanvragen. Of zij hem zal worden toegestaan....—De paus heeft onlangs den heer Picard, vicaris-generaal te Aix, van wiens critiek op Zola's *Lourdes* wij onlangs melding maakten, zijn tevredenheid daarover betuigd, en tegelijk zijn afkeering uitgesproken over het werk van Zola.—

MILITAIRE SOCIETEIT "CONCORDIA."

Programma van de Muziekuitvoering der Stafmuziek, op Woensdag, 24 October 1894, in den vooravond, onder leiding van den heer G. John Van Dam.

1. "L'Esperance" MARSH. . . . G. John Van Dam.
2. OUVERTURE "La Muette de Portici" D. F. Auber.
3. a. Schweizer Eholied. . . . O. Eckert.
- b. Das erste Herzklopfen. . . . R. Eilenberg.
4. KUSS WALZER. E. Waldeufel.
5. GRANDE FANTAISIE sur l'Opéra "Roméo et Juliette" Ch. Gounod.

Correspondentie.

Bewoner Gang Halkema. Heden geen plaats. morgen.

SCHEEPSBERICHTEN.

Opgave van aangekomen schepen.

Eng. ss. Shantung, gez. Trampton van Hongkong via Singapore.

Ned. " Glaucus, gez. Keij van Amsterdam via Liverpool, Algiers, Jeddah, Penang en Singapore.

Opgave van vertrekkende schepen.

N.-I. ss. Van Riebeeck, gez. Kooper naar Ampenan.

" " Speelman, gez. Bowbijes naar Soerabaja via kustplaatsen.

" " Reael, gez. Cramer naar Telok Betong, Kroë, Bencoolen, Padang, Oleh-leh, Segil, Telok Semawé, Edi en Padang.

hopperbargo Bantam, gez. Stokhorst de West.

Eng. ss. Shantung, gez. Trampton naar Samarang en Soerabaja.

Ned. schip Hugo, Molenaar, gez. Schenk, Rotterdam.

Passagiers.

op morgen vertrekkende per ss. *Gede*, naar Marseille en Nederland: Resident H. W. van Ravenswaay en echtgenoot, de heeren H. Elink Schuurman met echtg. en kind, 1e luit. kwartmr. F. A. von Balluseck met echtg. en kind, S. C. van Musschenbroek, F. Vries met echtg. en 3 kinderen, H. J. M. Douwes Dekker met echtg. en 2 kinderen, W. H. van Delden en kind, J. O. Wilken met echtg., luit. t.z. 2e kl. L. M. van Wickevoort Crommelin, J. P. Witzensrath, L. C. Etty, H. I. Prakte, H. Hise Jr., I. D. Griek, I. S. Nohuijs en te Kolsté, L. C. van Hal, benevens Hr. Ms. troepen en schepelingen.

PARTICULIERE TELEGRAMMEN.

SINGAPORE, 22 October.

De smokkelaar Paige, die op Bali wapens heeft gesmokkeld, is door de rechtbank alhier veroordeeld tot betaling van duizend dollars boete, subsidair zes maanden gevangenisstraf.

s'GRAVENHAGE, 22 October.

De commissie van rapporteurs heeft in haar rapport over de Indische Begroting haar oordeel over Lombok opgeschort en haar bijval betuigd met de verhooging van het tarief van in- en uitvoerrechten ter Sumatra's Oostkust.

AMSTERDAM, 22 October.

Bij een zeeslag aan de Yaluvier hebben de Chinezen de Japannezen teruggeslagen.

SCHEEPVAART TELEGRAMMEN.

Het ned. ss. "*Lawoe*" vertrok 22 dezer van Perim naar Batavia.

TELEGRAMMEN UIT DE STRAITS.

LONDEN, 19 October. De president van de Chartered Bank heeft op een vergadering van aandeelhouders gezegd, dat hij verwachtte, dat in het voorjaar van 1895 de engelsche dollar in het Oosten in omloop zou zijn.

De Japannezen hebben Thorntonhaven verlaten en zijn naar den inham bij Pingyang gegaan.

De grootertogen Vladimir, Sergius en Paul en prinses Alex zijn naar Wladia gegaan, waar de Czaar verblijft houdt. De toestand van den Czaar is slechter en te Petersburg is in de kerken voor zijn herstel gebeden.

LAATSTE BERICHTEN.

VOLGENS hier ontvangen telegrafisch bericht overleed hedenmorgen te Anjer kapitein Johannesen, gezagvoerder van de bark *Record*, komende van Savannah en voor orders te Anjer geankerd.

BENOEMINGEN, ENZ.

MILITAIR DEPARTEMENT.

VERLEEND twee maanden verlof naar Soekaboemie wegens ziekte, aan den 1er commies bij het departement van oorlog J. Breedt.

Overgeplaatst bij het linkerhalf 4e bataljon de majoor der infanterie te Palembang (geëvacueerd naar Batavia) P. A. Ouwens; — bij het rechterhalf 1e bataljon de kapitein der infanterie (geëvacueerd naar Batavia) J. C. Lindgreen.

GEPLAATST bij het 10e en het 18e bataljon, de 2e luitenants L. G. van Aken en J. F. Croockewit, onlangs uit Nederland aangekomen; — bij het rechterhalf 4e bataljon de kapitein H. O. W. L. Kramer en de 2e luitenants J. E. Romswinkel en W. E. Asbeck Brusse, allen uit Nederland verwacht wordende; — bij het rechterhalf 1e bataljon de 2e luitenant G. W. Mazee; — bij het 17e bataljon de 2e luitenant H. A. Messemackers van de Graaff; — bij het linkerhalf 1e bataljon de 2e luitenant H. Houtzagers (allen uit Nederland verwacht wordende); — bij aankomst bij het 13e bataljon de 2e luitenant der infanterie bestemd voor den dienst h. t. l. J. W. A. Cassa; — bij het 16e bataljon de 2e luitenant der infanterie id. J. van Hettina Tromp; — bij het G. B. der Z. en O. Afdeeling van Borneo de 2e luitenants der infanterie id. F. H. Ockerse en K. F. Koch; — bij het 1e depot bataljon de 1e luitenant der infanterie van verlof uit Nederland terugverwach A. Voorneman; — bij het L. H. 4e bataljon de kapitein der infanterie id. P. A. P. Vermeulen; — bij het 13e bataljon de 1e luitenant der infanterie id. L. A. Ferguson; — bij het 4e depotbataljon de 1e luitenant der infanterie id. P. K. G. de Bont; — bij het plaatselijk commando te Semarang de luitenant-kolonel der infanterie id. H. L. Vorstenbos.

LAATSTE OFFICIEELE BERICHTEN.

DOOR DEN Minister van Koloniën is het verlof naar Nederland verleend aan den kapitein ter genie J. C. C. Leereboom verlengd met zes maanden buiten bezwaar van den Lande, en dat aan den ambtenaar C. A. van der Reest, gewezen onderwijzer der 3de klasse bij het openbaar lager onderwijs voor Europeanen en met dezen gelijkgesteld nader met zes maanden.

CIVIEL DEPARTEMENT.

ONTSLAGEN op verzoek eervol uit 's lands dienst de klerk bij den civielen gezaghebber te Wahaai (Amboina) E. Souhoka.

BENOEMD tot assistent-resident van Panaroekan (Bezoeki) de assistent-resident van Sragen (Soerakarta) J. H. O. Zwager; van Sragen, de controleur der 1e klasse bij het Binnenlandsch Bestuur op Java en Madoera, R. H. Ebbink.

MILITAIR DEPARTEMENT.

BEVORDERD bij het wapen der infanterie, tot kapitein, de 1e luitenant H. H. Reimers (met verlof in Nederland), W. F. A. Lucher en E. Koot.

Bij den militairren geneeskundigen dienst, tot officier van gezondheid der 1e klasse, de officier van gezondheid der 2e klasse A. E. H. Lubbers.

ADVERTENTIËN

VERLOOFT: ANTOINE A. HEIJLIGERS
EN
LOUISE J. COSTER.
SOEKAMADJOE halte TJIBADAK, 18 October 1894.
WELTEVREDEN, 6033

Bevallen van een ZONN. P. B. KROON — INKLAAR
KRAMAT 21 October 1894. 6032

Bevallen van een doodgeboren kind, Mevrouw H. J.
VELDERS — VAN RIJGERSMA.
BATAVIA 18 October 1894. 6029

Heden ontvingen wij de treurige tijding, dat onze
vader en behuwdvader, de Heer M. SCHAALJE,
in leven gepensionneerd Rijksontvanger, in den ouder-
dom van ruim 88 jaar te LEIDEN is overleden.
M. SCHAALJE.
H. E. SCHAALJE — VAN ANGELBEEK.
MEDAN-DELI, 13 October 1894.
Eenige kennisgeving. 6036

Overleden zacht en kalm in den gezegenden ouder-
dom van 84 jaren, Weduwe WILHELMINA,
ALIJATJE, HARMENS, gebo. en SERSANSIE.
NAMENS DE FAMILIE.
BATAVIA 24 October 1894. 6030

Heden overleed na langdurig en smartelijk lijden,
mijn innig geliefden echtgenoot H. J. A. SESINK-
CLEE, diep betreurd door zijne nagelaten betrekkingen,
Weduwe W. H. SESINKCLEE.
geb. REIJNEKE.
BATAVIA, 22 October 1894.
Algemeene kennisgeving. 6039

Heden overleed na een langdurig en smartelijk lijden
HILLEGONDA, JOSINA, enig geliefde echtge-
noot van W. C. VELDERS,
BATAVIA 20 October 1894. 6030

Voor de vele bewijzen van deelneming, ondervonden
in het door mij geleden verlies, betuig ik, ook
namens de familie mijnen dank.
W. C. VELDERS.
BATAVIA 20 October 1894. 6031

VENDUTIE
op WOENSDAG 24 OCTOBER 1894,
voor een huis in GANG CHASSÉ, door
VAN DEN ABEELLEN & Co.
van een net gecireerd djatihouten
INBOEDEL.
Salontafels, Knapen, Waschtafels met en zonder mar-
meren bladen.
Een bekleed Ameublement.
Kleer- en Dispenskasten, Puffet, Banken, Schutels,
Divans.
Spiegels, Schilderijen.
Een Rotting-Ameublement.
Een Damesschrijftafel.
Petroleum Hanglampen.
IJzeren Ledikanten.
Porcelein-Glas- en Pleetwerk.
Benevens:
Een goede Mylord. 6032
Dinsdagmiddag van 5—8 uur te bezichtigen.

BUITENZORG-VENDUTIE
Woensdag 24 October,
ten huize van den WelEdeleGestr. Heer
W. J. F. J. VAN BOMMEL VAN VLOTEN,
Kapitein der Infanterie, door
MÜHLNICKEL,
van ZEIGestr. fraaien gecireerd djatihouten
INBOEDEL.
PLANTEN, enz., en een fraai deugdzam en goed afge-
richt Troepenpaard. 5958

PAARDEN-VENDUTIE,
DE LAATSTE VAN DIT JAAR,
op Donderdag den 25 October 1894,
in de LOODS tegenover het STADHUIS, door
VAN VLEUTEN & COX.
van
109 MOOIE SUMBAWA PAARDEN,
w. o. verscheidene spannen GROOTE WA-
GENPAARDEN.
Van af heden dagelijks te bezichtigen. 5998

VENDUTIE
OP DONDERDAG 25 OCTOBER 1894,
voor een TOKO op PASSER BAROE nabij de Loods,
door
VAN DEN ABEELLEN & Co.
Van alle voorradige KOOPMANSCHAPPEN, waaronder:
Glaswerk, Aardewerk, Japansche Bloempotten, Porselein,
Lampen, Speelgoed enz., enz.
Benevens:
Het Tokomeubilair. 6051

VENDUTIE
op VRIJDAG 26 OCTOBER 1894,
in het huis laatst bewoond door den Heer
F. VAN DEN BEEG,
Parapatan, tegenover Kwitang Kerk, door
VAN VLEUTEN & COX.
van een zeer netten
INBOEDEL.
Paarden, Rijtuigen.
Nader te specificeren. 6037

TOKO-VENDUTIE
op VRIJDAG 26 OCTOBER 1894, 6023
JOHN PRYCE & Co.

OP BOVENSTAANDE VENDUTIE
verkoopen wij:
EEN PARTIJ GOUV. MENIER.
Een partij INFÉRIEURE GOUV. MENIER.
98 Balken.
80 blikken Ghee van ADEN.
1300 Sirapapore Planken.
100 kisten Wijn (Chateau Larnac)
1 partij Deuren en Vensters
20850 Sirappen.
200 blikken Boter.
2 kisten Sardijntjes.
1 List Meel in blik.
12 puike Hammen, enz., enz.
JOHN PRYCE & Co. 6026

OPENBARE VERKOOPING,
OP ZATERDAG 27 OCTOBER 1894,
des voormiddags ten tien ure, ten overstaan en in een
der lokalen van het vendukantoor te Batavia, van
Een stuk grond, bebouwd met steenen OP-
STALLEN en met pannen gedekt, gelegen in de resi-
dentie Batavia, kadastrale afdeeling Stad en Voorsteden,
buurt of wijk Rijswijk, sectie N, blad 7, nummer 319,
verpandingsnummer 83, taxatie f 4780.— staande ten
name van OEF KIOE SIOE voor 5/6 gedeelte en van
PO IM SIOK voor 1/6 gedeelte.
Geschiedende deze verkoop tot scheiding en deeling.
6047 A. H. DU MOSCH.

OPENBARE VERKOOP,
op ZATERDAG 17 NOVEMBER 1894,
des voormiddags ten 10 ure,
in het lokaal van het Vendukantoor te Batavia, van:
VIER PERCELEN,
alle gelegen in de residentie Batavia, kadastrale afdeeling
Stad en Voorsteden buurt of wijk Roewa Malakka, sectie
C, blad 4, respectievelijk No 650, No. 609, No. 648 ge-
deeltelijk en 648 gedeeltelijk bij de verpanding geregis-
treerd sub Nos. 4291, 1230, 2356 en 2970 en aange-
slagen voor f 700.—, f 4800.—, f 1250.— en f 1250.—
Alle staande ten name van Vrouwe KATHOON AGA-
NOOR geb. MALCOLM. c. s.
Namens de eigenaren,
J. SCHOUTENDORP. 6040

De RESIDENT van Bantam, maakt bekend, dat
door hem op Maandag, den 12:en November 1894, des
voormiddags ten 10 ure, ten residentie kantore te Se-
rang, publiek zal worden aanbesteed:
Het VERVOER van GOVERNEMENTS GELDEN,
MATERIALEN en ANDERE GOEDEREN van Karang
Antos (residentie Bantam), naar de reede aldaar, en om-
gekeerd, benevens voor het transport van GOUVER-
NEMENTS ZOUT van boord der schepen, waarmede het
van de DEPOT-PAKHUIZEN op het eiland Madoera
ter reede van Karang Antos wordt aangebracht, naar
een tot in de pakhuizen op die plaats, alles gedurende
de jaren 1895 tot en met 1899.

De voorwaarden dezer aanbesteding liggen dagelijks,
zon- en feestdagen uitgezonderd van 9 uur vóór- tot
1 uur na den middag voor gegadigden ter lezing op
het residentie kantoor te Serang, alwaar de noodige
inlichtingen te bekomen zijn en de inschrijvingsbiljetten,
in eene daarvoor bestemde gesloten bus, op den dag
der aanbesteding, des morgens tusschen 8 en 10 uur,
moeten worden ingeleverd.

De Resident Voornoemd,
VELDERS. 6041
SERANG, 22 October 1894.

BUITENZORG, 6020
VENDUTIE MAANDAG 29 OCTOBER
in het huis tegenover de Gevangenis, door
MÜHLNICKEL,
van een gecireerd djatihouten
INBOEDEL,
een Bilard, Melkgevende en bezette Koeien, enz.
VAN RAVENSWAAL EN ECHTGENOOTE,
n. o. c. A/b. S.S. „Gedé”.
C. KALONGAN, 17 October 1894. 6038

In voorraad
GAS- EN WATERBUIZEN
in alle afmetingen, bij
TAYLOR & LAWSON,
Batavia. 6039

Ondergeteekende is van af heden weer te spreken.
6048 L. J. HOOGKAMER, PAARDENARTS.

Ondergetrekkende brengt ter kennis zijner CLIEN-
TELE dat sedert 1 Juli 1894, (Gouvernements besluit
4 October 1894 No. 10), zijne zaak is overgegaan in de
Naamlooze Vennootschap „JAVASCHE BOEKHANDEL
EN DRUKKERIJ” welke hij als Directeur zal vertegen-
woordigen, weshalve hij deze Maatschappij beleeft aan-
beveelt. 6042 J. A. G. VAN DIJK.

Ondergeteekende brengt ter kennis zijner CLIEN-
TELE dat sedert 1 Juli 1894, (Gouvernements besluit
4 October 1894 No. 10), zijne zaak is overgegaan in de
Naamlooze Vennootschap „JAVASCHE BOEKHANDEL
EN DRUKKERIJ”, welke hij als Directeur zal vertegen-
woordigen, weshalve hij deze Maatschappij beleeft aan-
beveelt. 6043 R. W. R. TRIP.

Met referentie aan bovenstaande Advertentiën wordt
bij deze medegedeeld dat de zaken der firma's J. A. G.
VAN DIJK en R. W. R. TRIP sub 1 Juli 1894, Gou-
vernements Besluit 4 October 1894 No. 10 zijn over-
gegaan in de Naamlooze Vennootschap „JAVASCHE
BOEKHANDEL EN DRUKKERIJ”.
De Javasche Boekhandel en Drukkerij,
J. A. G. VAN DIJK, } Directeuren.
R. W. R. TRIP, }
S. J. W. VAN BUUREN, }
O. J. K. VAN AALST, } Commissarissen.
JAN E. DE JONG, } 6044

EEN JONGMENSCH,
een ZEER NETTE MAND SCHRIJVENDE en VOLKO-
MEN op de hoogte van ALLE KANTOORWERKZAAM-
HEDEN zoekt plaatsing, desnoods als daggelder.
Brieven No. dezer. 6035

EENICE AANTEKENINGEN
BETREFFENDE
LOMBOK
MET DRIE KAARTEN.
Uitgegeven met toestemming van zijne Excellentie
den Minister van Koloniën naar de uitgave van de
Landsdrukkerij te Batavia.
Prijs f 2.—
Verkrijgbaar bij
6045 G. KOLFF & Co.
Batavia en Noordwijk.

G. KOLFF & CO,
boekhandelaars te Batavia en HUN FILIAAL TE WEL-
TEVREDEN (NOORDWIJK) hebben in voorraad:
Soendaneesch-Hollandsch woordenboek
van
S. COOLSMIA,
in linnen band, prijs f 12.—
benevens de beste woordenboeken en leerboeken der
SOENDANEESCHE, MALEISCH en JAVAANSCH TALEN.
5962 G. KOLFF & Co., Weltevreden.

WOORDENLIJST
voor de spelling der
NEDERLANDSCHE TAAL,
DOOR
DE VRIES EN TE WINKEL.
Prijs f 2.25 franco per post f 2.50.
5983 G. KOLFF & Co.

EUGENE SUE
DE VERBORGENHEDEN VAN PARIJS,
4dln voor slechts f 3.75. 5982
Voorhanden in den boekhandel van G. KOLFF & Co.

OGER FRÈRES,

WATERPROOFS ET PARAPLUIES. 3194

TWEDE BLAD. Bataviaasch Nieuwsblad.

DINSDAG 23 OCTOBER 1894, No. 268.

Redacteur P. A. DAUM. — Uitgevers G. KOLFF & Co.

REIS-INDRUKKEN.

(Geschreven voor het Bat. Nieuwsblad).

's HAGE, 5 September 1894.

Beste Debby!

Stille wateren hebben diepe gronden, zoo diep, dat men ze soms niet kan peilen. Dit spreekwoord is zeer zeker op de nederlandsche natie toepasselijk. Een groot desaster is noodig om den kalmen, schijnbaar onverschilligen, op de lauweren van zijn indisch leger rustenden Hollander, uit het zelig dolce far niente in een langen winterslaap wakker te schudden en in hem het besef te doen ontwaken, dat zij, die aan gene zijde van den Oceaan leven en vrijheid en alles wagen, ook kinderen zijn van hetzelfde Moederland, waarop hij zeer trotsch is; broeders van derzelfden stam, waartoe ook hij behoort. Nu echter eenmaal de stoot gegeven, de ijskorst gebroken en 't ijs ontdooid is, nu is er geen sprake meer van lauwheid en onverschilligheid, nu geeft de Hollander blijk van een enthousiasme, van een toewijding en een liefde voor de winstgevende koloniën, waartoe ik hem (*franchement dit*) weinig in staat had geacht.

Dat neemt evenwel niet weg, dat 't mij innig goed doet dat herleven van 't warme kameraadschappelijk gevoel te zien voor de broeders in Indië; een gevoel, dat goddank niet geheel afwezig was, maar slechts sluimerde op den bodem der harten van mannen, uit wier bloed Neerlands grootste helden eenmaal voortsporen. Rijk en arm, oud en jong bieden als om strijd der Konigin Regentes hun diensten aan de koloniën aan. Een kreet van afschuw en diepe verontwaardiging weerklinkt door het gehele land en vindt overal weerklank zelfs in de harten van het anders vrij wel onverschillige landvolk.

De kalme, beredeneerde, berekenende, op den roem zijner vaderen terende, alle aandoening schuwende, afgemeten Hollander, is gemetamorphoseerd in een opgewonden kruisvaarder, die met jeugdig vuur, vol edelen moed en levenslust niets liever wenscht dan ten strijde te trekken om den smaad, zijn land aangedaan, te wreken en de ondergane beleediging af te wasschen in balisch bloed. Studenten roepen hun jeugdige bondgenooten op ten strijde; oud strijders in den dienst vergrijsd, die in de koloniën de eer van Neerlands drie-kleur steeds hoog hielden, wenschen nogmaals het moorddadig vuur van den vijand te trotseeren; gepensionneerden, reeds met roem en ordeteekenen overladen, hoofd-officiëren, die zoo menigmaal in bloedige schermutselingen op Atjeh de zage bevochten, onderofficiëren en gegageerde soldaten, die pal stonden in de grootste gevaren, en die uit ondervinding weten, wat de vreeselijke guerilla-krijg met den fanatieken Aziaat beteekent, allen, allen worden bezielde door éénzelfde gedachte, koesteren éénzelfde wensch, dien van bloedige, meedoogenlooze wrak op den verradelijken Balinees. 1)

God geve, Debby, dat die buitengewone geestdrift

1) Als 't waar is, wat een hoofdredacteur hier mij verzekerde, namelijk, dat er ± 32000 goede geweren, d. w. z. geweren van nieuwe constructie in 't bezit der Baliërs zijn, dan zal de overwinning, die niet kan uitblijven, ons dapper indisch leger op nog menig diep betreurd offer te staan komen! Wie weet of de Baliërs niet in 't geheim door engelsch-australische renegaten worden aangevoerd. *Qui sait?* Eenige der australische parelvischschers, die 't ons of liever de bevolking o.a. nog in Maart j.l. op de Aree-eilanden zoo lastig maakten, konden zich ook wel eens incognito te Lombok bevinden.

niet alleen maar van voorbijgaanden aard zij en meer dan een vluchtige opwelling van sympathie met de gevallen dapperen. *Que cela dure!* Dan kon wellicht die algemeene sympathie met en waardeering van ons nobel, maar helaas zoo dikwijls miskend indisch leger, dat leger later ten goede komen.

't Verwonderde mij echter, dat hier in de residentie, niettegenstaande de nationale rouw, de feesten op 31 Augustus, bij gelegenheid van Koningin Wilhelmina's verjaardag, toch zouden plaats hebben. Andere, kleinere steden hebben meer tact, meer deferentie getoond voor de groote ramp, de diepe droefheid der families, hoog en laag, die plotseling haar echtgenoot, vader, zoon, broeder of bloedverwant, wellicht haar eenigen steun, door het verradelijk zwaard van den vijand verloren hadden en de volksfeesten tot later uitgesteld. Ik ben niet naar de feesten gegaan Deb, ik voelde mij er volstrekt niet toe gestemd daar mijn gedachten juist bij al dat feestgedruisch vertoefden bij hen, die ik voor mijn vertrek de hand gedrukt had, niet denkende, dat dit voor de laatste maal zou zijn en dat ik ze nooit meer zou zien, die kranige, dappere helden, die als slachtoffers vielen, niet op 't open veld en met 't zwaard in de vuist, maar in een ellendige hinderlaag en die wellicht werden verminkt en afgemaakt als redeloos vee.

Den Haag en meer groote steden hebben in dit opzicht (feestvieren *à tout pris*) veel van Parijs.

Terwijl de provincie zich onthield van feestelijkheden en die tot later uitstelde, werden te Parijs, niettegenstaande de nationale rouw (de dood van Carnot) het feest der Republiek op 14 Juli luisterrijk gevierd.

De prefect van politie en zelfs de ministers moesten zwichten voor den wil der invloedrijke mannen, waaronder verscheidene groothandelaars, waaruit de Gemeenteraad bestaat, die absoluut feest wilden vieren uit vrees, dat anders de kroeghouders, schade zouden lijden." Zelve heb ik dus niets van de feesten en de illuminatie gezien, maar een goede kennis verzekerde mij, dat zij zeer goed geslaagd zijn en dat 't volk zich uitmuntend in en om de kramen vermaakte en zooals gewoonlijk brooddronken en erg uitgelaten was. Natuurlijk! Wanordelijkheden schijnen er echter gelukkig ditmaal niet te hebben plaats gevonden, tenminste niet van eenige beteekenis.

De »rouwulde" door de directie van 't Kurhaus te Scheveningen aan de gesneuvde dapperen gebracht, voor den aanvang van 't tweede gedeelte van 't symphonie concert, maakte een diepen indruk op 't talrijk publiek, zegt het *Vaderland*, tegenwoordig de haagsche courant bij uitnemendheid. De nederlandsche driekleur, door rouwfloers omgeven, was op de estrade van 't orkest bevestigd.

Uit de plooiën van boven en beneden zag men palmtakken met witrijden linten omstrikt. Op den steil, waaraan Neerland's vaan vastgehecht was, was een cartouche aangebracht, waarop stond: »In Memoriam." Tegelijkertijd voerde het orkest een treurmarsch uit. Alles was buiten in feesttooi — een schril contrast met de treurmarsch daarbinnen dunkt mij — de vlaggen en de illuminatie kwamen schitterend uit onder den helderen hemel. Nu, dat wij hier eens één dag goed weer krijgen mag waarlijk wel, want in al den tijd, dat ik in Holland ben, regent 't bijna elken dag of er waait een onaangename, kille, verstijvende Noordenwind, die iemand in 10 minuten 40 maal doet niezen en halfdood van verkoudheid maakt! Dat er met zoo'n verkoudheid [waarop niemand let, omdat men er gewend bij raakt en bijna iedereen 't is] niet te spotten valt, weet ik, helaas, uit eigen ondervinding.

Op een goeden morgen (lang ago) was 't eens bij uitzondering fraai weer, d. w. z. de lucht was niet blauw en de zon speelde voortdurend kiekboes achter dikke, grijze, door den wind voortgezweepte wolken, 't was vrij guur en erg nevelachtig, maar, enfin, 't was droog en dat was 't voornaamste, ergo was 't mooi weer (voor

Holland). Kom dacht ik, *profitons de l'occasion, bien rare en vérité*, en van de geleerde Academiestad Leiden, ditmaal meer speciaal om de alleraardigste figuren en geniale teekeningen op den trap der Academie (van den heer De Stuers) meer van nabij te bewonderen.

Ik pakte mij dus warmpjes in, deed een regenmantel om nam wel een parapluie mee, maar vergat, helaas, mijn boa, en toog op weg naar den zetel der geleerdheid, d. w. z. ik stapte eerst in de tram, die mij naar 't station bracht en daarna in een waggon »niet rooken" van 't hollandsche spoor. Te Leiden aangekomen viel er juist een echt tropische regenbui, geaccompagneerd door een ijskoude wind, die de regendroppels door 't geopende portierraam tot midden in den waggon joeg. Een rijtuig was natuurlijk in dit noodweer niet te bekomen en de geheel open tram stond een heel eind buiten de beschutting van 't stationsdak op een zijpad. Ik moest dus in dit hondenweer er door, *coûte que coûte*, er zat niets anders op. Als er nu nog maar zooals in Engeland en Australië zeiltjes aan de kanten der tram waren geweest, die men kan neerlaten als 't regent, dan zouden de reizigers tenminste eenigermate beschut zijn, maar die waren er niet, ergo werden wij allen, niettegenstaande onze opgestoken parapluïes en regenmantels, doornat.

Eerst toen, o, Deb hoe diep betreurde ik mijn afwezigheid! 't Spreekt, dat nog dienzelfden dag de opgedane kou mij een lichte herhaling van influenza bezorgde, die mij duur te staan had kunnen komen. »*Que j'en fus pour ma peine*" en dat ik te ziek was om iets meer van Leiden's merkwaardigheden te zien, zult gij wel begrijpen.

Maar enfin, daarom niet getreurd, wellicht tref ik 't een volgende keer beter! Van een reisje naar Amsterdam heb ik meer geprofiteerd. Ik heb daar een paar zeer aangename daagjes doorgebracht. Een langdurig bezoek aan 's Rijks marinewerf, waartoe Z. E. de minister van Marine mij welwillend verlof had gegeven, schonk mij de overtuiging, dat 't arsenaal niet alleen goed voorzien is, maar ook bij vele andere grootere arsenalen (b.v. dat te Brest) volstrekt niet behoeft achter te staan. In elk geval is 't er netter dan in de arsenalen van andere mogendheden, die ik gezien heb. Onder meer zag ik in 't dok de nieuwe oorlogsbodem de *Kortenaar* op stapel liggen.

Het is een fraai, flink gebouwd schip, met recht een sieraad onder de nieuwere zeekasteelen der nederlandsche marine. (De »*Piet Heis*" ook een nieuw oorlogsschip, heb ik tot mijn spijt niet gezien.) In de werkplaatsen en de smederij werd ik »biengoeng" door al 't leven dat de smorrende, draaiende, stampende, hamerende werktuigen en de vliegwielen, door stoom gedreven, maakten. Ik zag er met verbazing een eveneens door stoom gedreven, reusachtige zaag, of liever verscheidene zagen die in een minimum van tijd een enorm dikke balk in verscheidene dunne planken metamorphoseerde. Met aandacht volgde ik ook het maken der gaten in de dikke stalen platen der bepantsering van de *Kortenaar* en 't klinken der gloeiende nagels erin, als het fabricceeren dier nagels (in een ondeelbaar oogenblik) uit roodgloeiende bouten.

Verscheidene groote Armstrong-kanonnen, die tien-duizenden gekost hadden, lagen op 't plein aan weer en wind blootgesteld en aan vergetelheid prijs gegeven.

De eertijds dood- en verderf aanbrengende vuurmonsters lagen daar rustig, kalm en vreedzaam bij elkaar. Hun tijd is voorbij. Zij zijn verdrongen en hebben plaats gemaakt voor de stalen Krupp kanonnen, wier getrokken loop schittert als een zilveren spiraalveer. De heer V. d. Sande Lacoste, luitenant ter zee 1e kl., die zoo vriendelijk was mij overal rond te leiden en wiens welwillend gegeven inlichtingen ik niet genoeg kan apprecieeren, was zoo goed mij ook de bronzen en koperen kanonnen, eertijds in gebruik, te laten zien, evenals de

FEUILLETON.

LOURDES,

naar het Fransch van EMILE ZOLA.

DOOR

LOUISE STRATENUS.

VIERDE DAG.

(Vervolg.)

103)

»Gij hebt eigenlijk door en door gelijk. Maar ik heb hier niets te zeggen! Den dag, waarop men mij het vertrek zou afvragen, om het in orde te brengen, zou ik het aanstonds afstaan en mijn touwen wegnemen, ook al zou ik niet weten, waar ze te laten.

Maar ik herhaal u, het hangt niet van mij af; ik kon er in het geheel niets aan doen!"

En onder voorwendsel, dat hij uit moest gaan, haastte hij zich afscheid te nemen.

Zoodra de dokter zich weder alleen bevond met Pierre, greep hij diens beide handen.

»O, mijn beste jongen, welk een genoegen hebt gij mij gedaan. Gij hebt gezegd wat mij reeds sedert lang in het hart kookt. Ik zelf heb hier elken morgen rozen willen brengen. Ik liet zelfs het vertrek schoonmaken en wilde op den schoorsteenmantel twee ruikers bloemen neerleggen. Alleen maar...."

En hij maakte een gebaar van wanhoop.

»De moed heeft mij ontbroken. Het is beter geen

ergernis te verwekken. Maar elken keer, dat ik hier kom, in deze groote armoede, is mijn hart zoo vol, dat ik mijn tranen niet kan bedwingen."

Geen van beiden zeide meer een woord, overmeesterd als zij waren door de sombere droefgeestigheid hunner omgeving. Zij bedachten hoe, zonder Bernadette, er niets bestaan zou hebben van de wonderen, welke Lourdes tot een eenige stad ter wereld maken. Op haar stem was de wonderdadige bron ontsproten, had de Grot zich geopend met haar zee van gewijde kaarsen, stroomden de volkeren van de uiteinden der aarde toe. Bernadette had dat alles gewrocht, en deze kamer, welke zij verlaten had den dag, waarop zij de Heilige Maagd had aanschouwd, deze bakermat van het wonder, werd geminacht, ten prooi gelaten aan het ongedierte, alleen goedgekeurd om er een bergplaats van te maken, waarin men uien en leeg tonnen opstapelde.

Eerst toen zij weder op straat gekomen waren, scheen dokter chassaigne weder te ontwaken uit zijn sombere mijmering. Hij huiverde even, trad eenige schreden verder en zeide:

»Het is nog niet alles, Pierre, volg mij. Wij gaan thans het tweede groote onrecht zien."

Het was van pastoor Peyramale en zijn kerk dat hij sprak.

»Wij moeten links afslaan", vervolgde hij, nadat zij een tijdlang zwijgend waren gegaan: »Wij zijn er."

En plotseling stonden zij voor den puinhoop.

De gansche forsche omtrekken van het geraamte waren

nog aanwezig. Men zag het schip en het kruis van het gebouw. De muren verhieven zich aan alle zijden ter hoogte der gewelven. Men kon daarbinnen dringen als in een werkelijke kerk, er naar willekeur in rondwandelen, en al de verschillende deelen van herkennen.

Maar zoodra men het hoofd ophief, zag men den blooten bemel; het gebouw had geen dak, de regen viel er vrij in neer, de wind blies er naar willekeur doorheen. Sedert bijna vijftien jaar had men daar elken arbeid gestaakt, bleef alles in denzelfden toestand liggen, waarin de laatste metselaar het gelaten had. Wat het meest trof, het waren de tien zuilen van het schip, de vier kolommen van het koor, uit prachtig marmer der Pyrenëen en dat uit één stuk gehouwen; men had ze overdekt met planken om hen tegen beschadiging te vrijwaren, en aldus omhuld door hout, gaven zij een indruk van diepen weemoed. De gapende ruimte, het gras dat den vernielden vloer bedekte, het ruwe, harde gras van een kerkhof, leverden een niet minder droefgeestigen aanblik op. Het onkruid tierde er zoo welig, dat de vrouwen in de buurt er haar waschgoed te bleken legden; een waschgoed van armen, grove lakens, gescheurde hemden, kinderluiers; dat alles droogde er dooreen, onder de laatste stralen der zon.

Maar wat het somberst was, te midden van al deze doode voorwerpen, het was de locomotief, die daar was blijven staan. Sedert vijftien jaar bleef zij daar werkloos en koud. De regenbuiën daalden er onverhinderd op neer. Haar ijzer en koper waren geheel en al ver-

op de werf staande groote »Toren» waarin de oefeningen der manschappen, die later op de oorlogsbodems (ramtorenschepen) dienst doen, plaats vinden. De heer V. d. Sande Lacoste legde mij alles zeer duidelijk uit, liet met het reusachtige kanon in den »Toren» manoeuvreren, drukte op de mechaniek, waardoor het schot uit het gerichte kanon afging, zoó, dat ik mij inderdaad goed kon voorstellen, hoe het met het heusche vuren op den vijand toeging en welk een verschrikkelijke uitwerking zoo'n verdragende kogel of liever granaat moest hebben.

Ik heb verscheidene eskaders gezien en driemaal manoeuvreren van verschillende vloten, waaronder zich ook pantserschepen, volgens de nieuwste allerlaatste constructie bevonden, bijgewoond, maar eerst was ben ik eenigszins op de hoogte gekomen hoe 't met de bediening der kanonnen op de ramtorenschepen eigenlijk toegaat.

»Was allerinteressants, dit verzeker ik je Deb.

Alles was leven en bedrijvigheid op de werf, maar alles kenmerkte zich door nethed, overal heerschte de grootste orde. Geen elkaar verdringen als de schafttijd is aangebroken, geen door elkaar loopen, geen onnoodige, schrikbarende haast, zooals in — ja — zooals ik 't wel eens »elders» gezien heb. Waar? dit doet niets ter zake, alleen wil ik er wel bijvoegen, dat er zich nog al veel socialistischen in dat land en meer speciaal onder de marinebazen en werklieden bevonden.

Talkens zag ik weer wat nieuws en deed honderden vragen, je weet uit ondervinding Deb, dat ik van nature heel nieuwsgierig ben en niet licht raak uitgepraat en kan je dus best voorstellen, hoe zwaar de arme mijnheer V. d. Sande 't te verantwoorden had met zoo'n nieuwsgierig wezen, dat alles en nog wat moest weten en dat van alles (in een minimum van tijd) op de hoogte wenschte gesteld te worden. Aan het ene uiteinde der werf bij een groote werkloids gekomen zeide mijn onderhoudende gids en geleider: Nu wil ik U *pour la bonne bouche*» nog iets laten zien, dat bijna niemand gezien heeft en zien zal, voordat iedereen 't weet. »Maar wat is dan dat geheimzinnige iets» dat aan ieders blik onttrokken, verborgen moet gehouden worden, vroeg ik heel nieuwsgierig. »U zult het zien, Mevrouw, erover spreken moogt U echter niet». En schrijven naar Java óók niet?» vroeg ik waarlijk teleurgesteld. Je begrijpt Deb, ik dacht natuurlijk dadelijk, dat dat geheimzinnige iets, dat ik zien zou, wellicht een welkom spiksplinternieuw nieuwtje voor mijn courant zou zijn. »Nu ja, naar Java erover schrijven, moogt U wel, maar erover spreken hier, niet». »Soit». Wij stonden op dit oogenblik stil voor een afgezonderd en afgesloten gedeelte der loods of werkplaats. De heer V. d. Sande tikte heel zachtjes tegen een gesloten raam.

De deur werd daarop op een kier geopend en na eenige *pour parler* van mijn begeleider werd mij toegestaan het heiligdom binnen te treden. Wat ik zag? Een allerliefst, beeldrig, snoeperig, een juweel van kunst, een artistiek keurig bewerkt en geacheveerd..... pantserschep, de Kortenaar in miniatuur! en sprekend gelijkend. Het scheepje was van cedar- en mahonyhout vervaardigd. Het silveren roer, de kanonnnetjes, de schroef, de alleraardigste bootjes met naast onzichtbare roeispanen, de trap, de kajuit, de masten en ra's, de stoompijp, de geschutpoortjes (dit moeilijke werk was meesterlijk uitgevoerd) alles, alles zag er uit om te stelen; snoezig, beeldig, éénig mooi.

Het scheepje was geplaatst op een plaat van dik spiegelglas, dat 't geheel weerkastte. De plaat zelve rustte op silveren, keurig bewerkte pijlers. Voor wie dit beeldig, ongewone »speelgoed» bestemd was?

Je hebt 't zeker reeds geraden Deb, het cadeau was voor niemand anders dan voor 't koninklijk kind, spoedig een koninklijke jonkvrouw, onze geëerbiedigde en geliefde vorstin Wilhelmina, Nederlands Koningin, hoop en trots. Het »speelgoed» zou der jonge koningin op haar 14den verjaardag aangeboden worden. Je begrijpt nu ook 't verzoek van den heer V. d. Sande en den kolonel (die, daar de vice-admiraal dien dag afwezig was, mij ontving) om niet over de zaak te spreken, daar de pers er niets

mee te maken had en er niet over spreken mocht (in Nederland), omdat dit anders wellicht der jeugdige vorstin ter oore zou kunnen zijn gekomen en daardoor de verrassing natuurlijk in 't water zou zijn gevallen. Voila. Ik behoef je wel niet te zeggen, dat de werklieden, die aan dit beeldig kunststuk gedurende dagen en dagen »auit olos» werkten, kunstenaars zijn in hun vak.

Toen ik 't zag, (den 28sten Aug.) was 't scheepje nog niet geheel gereed en ik was dus in de gelegenheid de technische vaardigheid en vlugheid te bewonderen, waarmede ieder aan zijn »bagian» [taak] werkte en die zoo spoedig mogelijk trachtte af te maken.

Ofschoon ik drie volle uren op 's Rijks Marine-werf besteed had om van alles zooveel mogelijk een kijkje te willen nemen, zoo heb ik toch op lange na niet alles gezien, wat mij belang inboezemt. In 't voorjaar van 1895, zoodra ik uit Algiers terug ben, waar ik, zooals je weet Deb, van plan ben, den langen, eindeloozen winter door te brengen, ga ik weer eens een kijkje te Amsterdam en op 's Rijks werf nemen. Ik hoop, dat de heer V. d. Sande Lacoste mij dan nogmaals het genoegen zal willen doen mijn walwillende en onderhoudende cicerone te zijn; en dat mijn niet te stillen »vraagwoede» hem niet afschrikt moge hebben mij nogmaals omtrent het een en ander, dat ik heel graag zou willen weten, in te lichten.

Maar nu, atjuus Deb. Over een paar dagen ga ik naar Antwerpen en dan naar Parijs. Ik moet nu nog 't een en ander inpakken, een paar brieven schrijven aan luidjes, die heel ver hier vandaan wonen, n.l. op Nieuw Caledonië een eiland in de Stille Zuidzee; dan nog een paar commissies doen (voor anderen natuurlijk in 't binnenland) — ik meen in een kleine, hollandsche provinciestad. Morgen ga ik naar Gouda bij een, tot dusverre onbekende, maar toch »bloedeigen» nicht, wijs oudste spruit jarig is, koffie drinken en dineren — ik hoop, dat ze mij maar niet, bij wijze van extra delicatessen, op karnemelk met stroop tracteeren!!! eene afschuwelijke kost, slechts genietbaar voor hollandsche magen. — en overmorgen naar Rotterdam. Je ziet, ik heb mijn tijd dus broodnodig en kan dien vrij wel beter besteden, dan om met jou te zitten babbelen.

Salut ma chère

Steeds

t. a. t.

LECA.

NAAR DE NOORDPOOL.

HET DAGBOEK VAN

WALTER WELLMAN.

III.

Deensch Eiland, Spitsbergen, 8 Mei.

Hier zijn wij dan in onze zomerkwartieren, juist onder den 80en graad NB. Wij zijn hier gisterenavond gekomen, en hebben met zoo vroeg in het jaar zoo hoog te komen het record van alle expedities geslagen. Niet alleen staan wij nu in kortheid van tijd bovenaan, maar wij hebben al heel weinig moeite gehad om hier te komen. De glimlach der fortuin blijft de Noordpool-expeditie van Walter Wellman begunstigen. Kapitein Bottolfsen werd Maandag te ongeveer 2 uur in den morgen weder gestuit bij kaap Mitre, op 79° 5' NB., 38 mijlen van Deensch Eiland. Te middernacht was de temperatuur lager dan wij nog gehad hadden, en ongeveer zoo laag als wij verwacht hadden op dezen tocht te hebben, — 14½ graad Fahrenheit. Het was deze kou en niet het winterijs, die ons dezen last bezorgde, want het bedekte een groot gedeelte van de zee met een dun geleachtig vlies, niet sterk genoeg om een man te dragen, maar ongelooftlijk taai, als de boeg der *Ragnvald Jarl* er tegen aan stuwde. Geen ijs is hindelijker voor den zeeman dan dit jonge ijs in zijn aaneengesloten lagen, hoe dan het wezen moge. Zwaarder ijs in afzonderlijke massa's wordt licht op zijde geschoven, maar om door dit vlies te geraken moet het schip letterlijk bij elke roede, die het vooruitkomt, heele velden van dit ijs wegduwen. In den ouden tijd dachten Poolvaarders, of liever Pooltheoretici, van wie er zooveel in de wereld zijn, dat ijs nooit aan het oppervlak der zee gevormd werd. Zij geloofde dat al het ijs in de Poolstreken van land ontstond, en menige Pooltheorie was talrijk te kiezen. Wij weten, dat ijs zich wel degelijk aan het oppervlak der zee vormt, zelfs bij zoo geringe kou als 20 graden F., want ons schip is verscheidene malen door dit jonge ijs volkomen tegengehouden.

Wij hebben zelfs gezien, hoe dit ijs bezig was zich te vormen: de zee was dan bedekt met kleine, ronde geleachtige lichaampjes. In een dag of twee, als wind of stroom niet tusschenbeide komt, vereenigen deze zich tot aaneengesloten lagen van elastisch ijs, zooals dat waardoor wij opgehouden werden. Als een schip den boeg door dit ijs drijft, buigt het het ijs over zekeren afstand in een reeks van golvingen, zonder dat het water zichtbaar wordt, zoo taai is dit dun bevrozen dek.

Maandagmorgen uit kooi gekropen en bij 17 graden F. onze stortbaden nemende — de temperatuur van het water was 31 graden — vonden wij het schip bij den ingang van Konings Baai, een van de weinige punten op Spitsbergen, waar kolen ingenomen kunnen worden, en met drie opmerkelijke pieken, bekend als de Drie Kroonen, opdoemende op den achtergrond. Prachtige gletschers kwamen hier in zee, met een front aan het water van 80 of 100 voet hoog, blauw als de blauwste lucht in zonnig Italië. Men kon de gletschers volgen door de bergpassen heen, zoo ver het oog reikte, of tot het hooge ijs in het binnenland, onze Noorsche makkers

lonkend om naar wal te gaan en hun sneeuw schoenen te baproveen op deze volmaakte en schitterende natuurlijke »stoboggan»banen. De gemakkelijke toegang welken deze gletschers naar het hooge ijs in het binnenland van Spitsbergen geven, deden ons denken aan de mogelijkheid om hier later te reizen. In geval ons schip hier voor langen tijd invroor, zou het ons zeer gemakkelijk vallen onze sleden langs den gletscherweg te voeren op het binnenijs, dat glad en als weg bruikbaar is, schoon wanhopig kit en koud in dit jaargetijde, en verder het noorden van Spitsbergen en de Zeven Elianden in. Maar daar was natuurlijk niet aan te denken zoo lang er kans was, Deensch Eiland te bereiken en ons oorspronkelijk plan te volgen.

Ofschoon de toestand van het nieuwe ijs ongunstig was en kapitein Bottolfsen meende, dat wij slechts kolen zouden vermorsen met door te gaan, besloten wij den amerikaanschen regel toe te passen, dat men nooit zeggen mag wat men kan doen tot men het beproefd heeft, en gaven wij last vooruit te gaan. De poging werd boven alle verwachting met goeden uitslag bekroond. Ofschoon wij is het begin gedwongen waren door het ijsvlies voort te krabbelen met een vaart van een halve mijl in het uur, stuitten wij ten laatste op zwaarder ijs in afzonderlijke massa's en kwamen toen beter vooruit. De weg werd al beter, en door goed sturen waren wij, met nu en dan een harden stoot, te zes uur 's avonds het noordelijkste van de Zeven Elianden voorbij, en konden wij ons verlustigen in een mooi gezicht op het Eiland Amsterdam, Kaap Hakluyt en Deensch Eiland. Het deed onze oogen goed deze eilanden zoo dichtbij te zien oprijzen, en ook waren wij verrukt, voorbij het noordelijkste landpunt en over den grooten Pooloceaan, die het tooneel zou worden van ons drama, comedia, tragedie of klucht, wij wisten het niet, — een waterlucht te zien.

Dichtbij onze keers zagen wij op een stuk ijs een grooten zeehond, en toen hij binnen schot kwam, klonken als tegelijk twee losbrandingen. De heeren Dodge en Juell hadden hun Winchester met goed gevolg gebruikt, want beide kogels troffen het arme beest in den kop; hij deed een sprong naar het water en begon zijn doodstrijd. De *Jarl* stoomde voorbij de schots, de jonge Kristian Pedersen en de matroos Boervig sprongen over boord gevolgd door den heer Franklin. Daar de zeehond nog teekenen van leven gaf, sloeg Boervig met een bootsbaak zijn kop murw. Een touw werd om het beest geslagen en onze eerste rob aan boord gehaald. Het was een heele baas, volle 500 pond zwaar, en zijn vleesch was een uitstekend voedsel voor onze honden. Zij dronken het bloed gretig op en het deed hun na de vele ontberingen blijkbaar goed.

Onze gewone voorspoed bleef den avond met ons, want wat op een afstand zwaar ondoordringbaar ijs had geleken, bleek bij nader inzien geheel open te zijn, en wij gingen er met een goede vaart doorheen. Later kwam een fiske wind uit het oosten opzetten, en veegde in ongelooflijk korten tijd de kust van ijs schoon. Zoo kon kapitein Bottolfsen uit het kraaiennest omlaag komen en ons verblijden met de tijding, dat niets meer wat ons hinderen kon ons scheide van Deensch Eiland. De machtige klippen, die als wachters voor het Deensche Fjord stonden, passeerden wij te 5 uur in den avond, en toen wij onze oogen over den Pooloceaan heen richtten naar het noorden — het gebied van het geheimzinnige en van het mogelijke — bemerkten wij alweder tot onze uiterste voldoening dat een waterlucht den gezichtseinder overdekte.

Het was even over tien en toen des heeren Pike's huis op de noordkust van Deensch Eiland te voorschijn kwam, en om half elf voeren wij de kleine bocht binnen, waar de haven zijn zou voor dit verre noorsche verblijf. Wij konden het geen nederzetting noemen, want geen levende wezens waren hier dan wij zelf, en zij zijn er ook niet geweest sinds het rajar. Ofschoon de heer Dodge gekscherend de stoomfluit liet werken voor de douane, en wij de amerikaansche vlag in top hieschen, kwam er geen boot aangeroeid en geen teeken kwam van wal ten antwoord. Het was wel een koude ontvangst op Deensch Eiland, want de oostenwind, die al meer naar het noorden draaide, jong met een schrikkelijke kracht door het gat en maakte de temperatuur van 17 graden Fahrenheit slecht te verduren. Wij hadden echter de genoegdoening te weten, dat de heele bevolking van de plaats aan den oever stond om ons te ontvangen.

Wij waren een gelukkig dubbel dozijn mannen en een jongen in een boot, toen wij 's avonds te kooi gingen. Wij waren bij Deensch Eiland gekomen zes of tien dagen vroeger dan wij hadden durven hopen, en drie of vier weken dan de critici en theoretici voor ons vastgesteld hadden. Wij hadden de voldoening te weten, dat het beleid van onze plannen tot dusver gerechtvaardigd was geworden. Wij hadden alle records gebroken. Nooit te voren had een Poolexpeditie zulke hoogte bereikt in zoo korten tijd en met zoo weinig hindernissen. Hoe buitengewoon de snelheid van onze tocht is, moge hieruit blijken, dat iemand, die Woensdag 18 April met een van de snelle stoomers der *White Star* van New-York naar Liverpool vertrokken en zonder verwijl doorgereisd was met de gewone vervoermiddelen, ons te Tromsø had kunnen bereiken en hier gekomen was, in de schaduw van den 80en graad noorderbreedte, 12 dagen na zijn uitzellen uit de haven van New-York. Vele Poolreizigers uit het verleden — heldhaftige, stoutmoedige, stoere mannen — hebben maanden en jaren van aegstige inspanning en strijd doorgebracht zonder ooit de hoogte te bereiken, die wij bereikt hebben te midden van alle gemakken van een pleziertocht. Van reeks aan reeks van Pooltochten, in de geschiedenis bekend, kan het aantal, dat den 80en graad voorbij is gekomen, op de vingers van een hand gesteld worden. Het verste noorden is slechts 220 geographische mijlen boven de straat, waarin de *Ragnvald Jarl* het anker uitwierp zes dagen na het vertrek uit Tromsø.

Alleen zij, die ervaring hebben in het besturen van Pooltochten, met hun verantwoordelijkheid, onzekerheid en zorgen, hondard maal grooter dan een leek zich kan verbeelden, is in staat de voldoening te waardeeren, waarmede wij den 7en Mei te middernacht, met de sneeuwgedekte en zonverlichte bergen om ons heen, in onze kooien kropen.

(Wordt vervolgd.)

woest. Deze doode machine scheen de ziel zelve van den arbeid, die gevloeden was, om het vruchteloos afwachten van een groot liefderijk hart, welks komst op deze plek van distelen en wilde halmen, de slapende kerk in het Bosch hadden kunnen wekken uit haar sluimering van verval.

»Helaas!» mompelde dokter Chassaigre: »en te bedenken dat vijftig duizend franken voldoende waren geweest om zulk een ramp te voorkomen! Met die som kon men het gebouw onder dak brengen, ware het grove werk gereed geweest en zou men den tijd hebben gehad te wachten. Maar men wilde den arbeid doodn, gelijk men den man vermoord had. Maar kom mede.»

Zij verlieten de kerk, liepen langs den linkermuur heen en bereikten een deur, die eenvoudig bestond uit eenige vastgespijkerde planken; daarna gingen zij een half vermolmden houten trap af en kwamen in het Crypt.

Het was een lange zaal, met ingezonken gewelven. Allerlei oude werktuigen slingerden rond, op den grond lag hout te verrotten. In de diepte verzeen drie vensters, waarvan geen enkele ruit was overgebleven.

(Wordt vervolgd.)

ADVERTENTIËN

A. E. ALBRECHT,
BUREAUHANDEL—PASAR-SENIN.

Ontvangen:

AMERIK. KRUIT. 60 ct.
FABER'S DUBBELE DECIMETERS, 50, 60 en 75
SCHOOL-LINIALEN met maat 10 en 15
PUNAISES, Nickelen per gros. f 1.50
SCHOOL-RANSELS, leeren, f 2.50, f 2.— en 1.50
MEISJES-TASSCHEN, Manila. 2.50
Portemonnaies Hercules Dames 2.—
Heeren 2.50
BOEKENDRACERS met rad 75
Id met riemen 50 ct. en 1.—
GRIFFELDOOZEN, groote keuze van af. 25

Wijders in voorraad:

NOTITIE-BOEKJES, METALE PENNENRAKJES.
LUXE- en GEWONE INKTKOKERS, FABER CARLET-
TEN en PLATTE-LINIALEN met Koperen randen,
mooie PENHOUDERS, gekleurde POTLOODEN, CONTE
No. 1, enz., enz. 6021

Voorhanden:

WALKER'S DOUBLE DISC. LIBERIA KOFFIE
PULPERS.
5924 MACLAINE WATSON & Co.

Ik heb mijne Tanden
met Friderich's Tand-
middeelen behandeld
Elisir, Poeder, Pasta
VAN DEN OEFENTISTE
FRIDERICH
ARNHEM (Holland)
HOOFDVERKOPER.
Med. Tootoonstell.
Parijs 1889, Brussel
Antwerpen
Amsterdam
Kimbrië

Onontbeerlijk voor het onderhoud der Tanden
Verkrijgbaar bij alle voornams Colffeurs
en Parfumeriewinkels

3930

PEPTON WIJN

VAN

CHAPOTEAUT.

Een likeur glaasje van deze wijn bevat opgelost
de hoeveelheid pepton uit 10 gram rundvleesch ver-
kregen.

Voor zwakke en ziekelijke personen een onschat-
baar geneesmiddel — voor personen met gevoelige
maag, een uitmuntend voedingsmiddel.

RATHKAMP & CO.,

ALGEMEENE AGENTEN.

Verkrijgbaar bij:

4550

ALLE APOTHEKERS.

GOENI ZAKKEN

VOOR

KOFFIE, PEPER, RIJST, SAGO, COPRA en ANDERE
PRODUCTEN.

GOEDKOOP en GOED.

5415

SILAS COHEN & Co., Platoes Ketjil.

RIJTUIG MAATSCHAPPIJ FUCHS,

Tunah-Abang.

Alle maanden versche aanvoer van

CRUSHED FOOD EN TARWE ZEMELN
593 f 8.10 en f 2.50 per zak.

RIJTUIGFABRIEK „DE SALAK“

E. WIESSNER,

BUITENZORG.

Superbijn Hoofdbeslag—Repareert en Fabriceert Rijtuigen,
Zadels, enz.

RIJ- en TREKPAARDEN te bekomen, COMMISSIE-
HANDEL in BOUWMATERIAAL, enz.

Concurrerende prijzen.

Bekwame werkliden.

5262

E. WIESSNER.

BEDAK VAN G. VAN DEN BERG.

Dese BEDAK, met goud bekreond op de jongste Tentoonstelling te Batavia, is ver-
krijgbaar:
GEPARFUMEERD.) Vortrefflich als Streupulver bei Intertrigo (Smarten) Kleiner
ONGEPARFUMEERD.) Kinder, Reiter u. s. w. Medicin Mittheilung
ROSE (voor blondines), JAUNE (Lansép) (voor brunettes) en als SALICYLBEDAK.
De laatste voor uitslag door 't warme klimaat veroorzaakt.

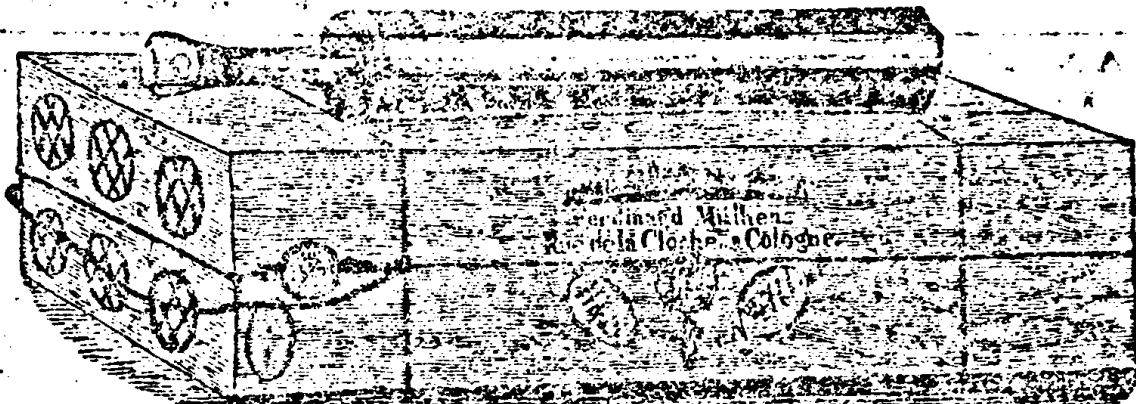
De prijs van alle soorten is f 1.50 per doos. Bij vooruit betaling franco toezending door geheel Ned. Indië.
Mede verkrijgbaar bij EIGEN HULP, Batavia, TOKO DE KRUIFF, Buitenzorg, TOKO INSULINDE, Soekaboemia.
G. VAN DEN BERG, APOTHEKER, BATAVIA.

ZUIVERE BORDEAUX WIJNEN VAN QUIEN & Co.

FRONSAC. . . f 42.—	per kist	FRONSAC. . . f 24.—	per kist	BARSAC . . . f 18.—	per kist
CANTENAC . . . 50.—	van	CANTENAC . . . 28.—	van	COGNAC VIEUX 28.—	van
GRAVES . . . 40.—	48 fl.	GRAVES . . . 23.—	48/2 fl.	ID. TRES . . . 36.—	12 fl.
				ID. FINE CHAMP. 44.—	

Champagne van Charles Farre, Reims. Carte Blanche f 48.—, Cabinet Sec. f 54.— per kist van 12 fl.

Verkrijgbaar in de VOORNAAMSTE TOKO'S en bij
1470 DE IMPORTEURS: REIJNST & VINJU BATAVIA.

De
alleen
echte

Eau de Cologne

wordt uitsluitend geïmporteerd door

Cumprich & Strauss te Batavia

Depôtte Soerabaya by K. Hinlopen & Co. Depôt te Padang by van Houten, Steffan & Co.
„ „ Samarang „ Freusberg & Co. „ „ Macassar by W. B. Ledeboer & Co.

Men waachte zich voor namaak

en vereische op iedere kist

als teeken van echtheid den stempel

Weder in voorraad:

ZOLA-LOURDES.

5929

G. KOLFF & Co., Batavia en Weltevreden.

LOMBOK PHOTOGRAFIËN,

bestaande uit 59 verschillende, à f 1.— per stuk,

WORDEN OP BESTELLING GELEVERD DOOR

5930

G. KOLFF & Co. Batavia en Weltevreden.

HOTEL CAVADINO.

TE HUUR EEN PAVILJOEN
EN KAMERS.

2911

TE HUUR tegen primo September:

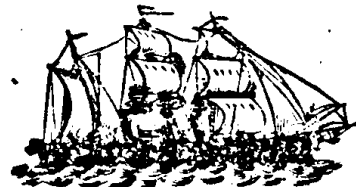
'T BOVENHUIS AAN DEN CITADELWEG,

boven de AMATEUR PHOTOGRAFEN VEREENIGING.

4716

CAVADINO.

UNITED STATES

MAIL LINES.

PACIFIC MAIL STEAMSHIP COMPANY.
OCCIDENTAL AND ORIENTAL STEAMSHIP COMPANY.

HONGKONG — YOKOHAMA — SAN FRANCISCO
NAGASAKI — KOBE — HONOLULU.

Om de tien dagen vertrekt een Stoomschip van bovengenoemde Maatschappijen, met lading en
passagiers naar JAPAN, HONOLULU, de Vereenigde Staten, MEXICO, CENTRAL en ZUID AMERI-
KA en EUROPA via het traject over land per spoor der SOUTHERN PACIFIC RAILWAY and CONNECTIONS
CANADIAN PACIFIC RAILWAY and NORTHERN PACIFIC RAILWAY.

Direkte passage biljetten worden verstrekt naar ENGELAND, FRANKRIJK, DUITSCHLAND, etc. bij alle
TRANS ATLANTISCHE STOOMVAART LIJNEN.

Passagiers worden vergund een reis over te blijven op de aanlegplaatsen in JAPAN, HANOLULU de steden in
de Vereenigde Staten.

Speciale tarieven (eerste klasse alleen) worden toegestaan voor Geestelijken, Marine, Diplomatieke en Civiele
ambtenaren.

Tarief van eerste klasse Passage van Hongkong naar (San Francisco) Portland, Vancouver en Puget
Sound Ports.

Naar Parijs via London f 37.—

„ Liverpool en London f 55.—

„ Hamburg (direct) f 52.—

Nadere inlichtingen voor Vracht en Passage verstrekken f 54.—

9178

de agenten, HOUGHTON & Co., Batavia en Soerabaja.

op de werf staande groote „Toren” waarin de oefeningen der manschappen, die later op de oorlogsbodems (ramtorenschepen) dienst doen, plaats vinden. De heer V. d. Sande Lacoste legde mij alles zeer duidelijk uit, liet met het reusachtige kanon in den „Toren” manoeuvreren, drukte op de mechaniek, waardoor het schot uit het gerichte kanon afging, zoó, dat ik mij inderdaad goed kon voorstellen, hoe het met het heusche vuren op den vijand toeging en welk een verschrikkelijke uitwerking zoo'n verdragende kogel of liever granaat moest hebben.

Ik heb verscheidene eskaders gezien en driemaal manoeuvreren van verschillende vloeten, waaronder zich ook pantserschepen, volgens de nieuwste allerlaatste constructie bevonden, bijgewoond, maar eerst als ben ik eenigszins op de hoogte gekomen hoe 't met de bediening der kanonnen op de ramtorenschepen eigenlijk toegaat.

't Was allerinteressants, dit verzeker ik je Deb.

Alles was leven en bedrijvigheid op de werf, maar alles kenmerkte zich door netheid, overal heerschte de grootste orde. Geen elkaar verdringen als de schafttijd is aangebroken, geen door elkaar loopen, geen onnodige, schrikbarende haast, zooals in — ja — zooals ik 't wel eens velders” gezien heb. Waar? dit doet niets ter zake, alleen wil ik er wel bijvoegen, dat er zich nog al veel specialisten in dat land en meer speciaal onder de marinebazen en werklieden bevonden.

Talkens zag ik weer wat nieuws en deed honderden vragen, je weet uit ondervinding Deb, dat ik van nature heel nieuwsgierig ben en niet licht raak uitgepraat en kan je dus best voorstellen, hoe zwaar de arme mijnheer V. d. Sande 't te verantwoorden had met zoo'n nieuwsgierig wezen, dat alles en nog wat moest weten en dat van alles (in een minimum van tijd) op de hoogte wenschte gesteld te worden. Aan het eene uitscheidende der werf bij een groote werkloosheid gekomen zeide mijn onderhoudende gids en geleider: Nu wil ik U *spoor la bonne bouche*” nog iets laten zien, dat bijna niemand gezien heeft en zien zal, voordat iedereen 't weet. „Maar wat is dan dat geheimzinnige iets” dat aan ieders blik onttrokken, verborgen moet gehouden worden, vroeg ik heel nieuwsgierig. „U zult het zien, Mevrouw, erover spreken moogt U echter niet”. En schrijven naar Java óók niet?” vroeg ik waarlijk teleurgesteld. Je begrijpt Deb, ik dacht natuurlijk dadelijk, dat dat geheimzinnige iets, dat ik zien zou, wellicht een welkom spikaplinter nieuw nieuwtje voor mijn courant zou zijn. „Nu ja, naar Java erover schrijven, moogt U wel, maar erover spreken hier, niet”. „Soit”. Wij stonden op dit oogenblik stil voor een afgezonderd en afgesloten gedeelte der loods of werkplaats. De heer V. d. Sande tikte heel zachtjes tegen een gesloten raam.

De deur werd daarop op een kier geopend en na eenige *pour parlars* van mijn begeleider werd mij toegestaan het heiligdom binnen te treden. Wat ik zag? Een allerliefst, beelderig, snoeperig, een juweel van kunst, een artistiek keurig bewerkt en geacheveerd..... pantserschip, de *Kortmaer* in miniatuur! en sprekend gelijkend. Het scheepje was van cedar- en mahonyhout vervaardigd. Het zilveren roer, de kanonnetjes, de schroef, de alleraardigste bootjes met naast onzichtbare roeispanen, de trap, de kajuit, de masten en ra's, de stoompijp, de geschutpoortjes (dit moesiijk werk was meesterlijk uitgevoerd) alles, alles zag er uit om te stelen; snoezig, beeldig, ééniq mooi.

Het scheepje was geplaatst op een plaat van dik spiegglas, dat 't geheel weerklaats. De plaat zelve rustte op zilveren, keurig bewerkte pijlers. Voor wie dit beeldig, ongewone „speelgoed” bestemd was?

Je hebt 't zeker reeds geraden Deb, het cadeau was voor niemand anders dan voor 't koninklijk kind, spoedig een koninklijke jonkvrouw, onze geëerbiedigde en geliefde vorstin Wilhelmina, Nederlands Koningin, hoop en trots. Het „speelgoed” zou der jonge koningin op haar 14den verjaardag aangeboden worden. Je begrijpt nu ook 't verzoek van den heer V. d. Sande en den kolonel (die, daar de vice-admiraal dien dag afwezig was, mij ontving) om niet over de zaak te spreken, daar de pers er niets

woest. Deze doode machine scheen de ziel zelve van den arbeid, die gevloeden was, om het vruchteloos afwachten van een groot liefderijk hart, welks komst op deze plek van distalen en wilde halmten, de slapende kerk in het Bosch hadden kunnen wekken uit haar sluimering van verval.

„Helaas!” mompelde dokter Chassaigre: „en te bedenken dat vijftig duizend franken voldoende waren geweest om zulk een ramp te voorkomen! Met die som kon men het gebouw onder dak brengen, ware het grove werk gered geweest en zou men den tijd hebben gehad te wachten. Maar men wilde den arbeid doodden, gelijk men den man vermoord had. Maar kom mede.”

Zij verlieten de kerk, liepen langs den linkermuur heen en bereikten een deur, die eenvoudig bestond uit eenige vastgespijkerde planken; daarna gingen zij een half vermolmden houten trap af en kwamen in het Crypt.

Het was een lange zaal, met ingezonken gewelven. Allerlei oude werktuigen slingerden rond, op den grond lag hout te verrotten. In de diepte verreesen drie vensters, waarvan geen enkele ruit was overgebleven.

(Wordt vervolgd.)

mee te maken had en er niet over spreken mocht (in Nederland), omdat dit anders wellicht der jeugdige vorstin ter oore zou kunnen zijn gekomen en daardoor de verrassing natuurlijk in 't water zou zijn gevallen. *Voilà*. Ik behoef je wel niet te zeggen, dat de werklieden, die aan dit beeldig kunststuk gedurende dagen en dagen „à huit clos” werkten, kunstenaars zijn in hun vak.

Toen ik 't zag, (den 28sten Aug.) was 't schepje nog niet geheel gereed en ik was dus in de gelegenheid de technische vaardigheid en vlugheid te bewonderen, waarmede ieder aan zijn „bagian” [taak] werkte en die zoo spoedig mogelijk trachtte af te maken.

Ofschoon ik drie volle uren op 's Rijks Marine-werf besteed had om van alles zooveel mogelijk een kijkje te willen nemen, zoo heb ik toch op lange na niet alles gezien, wat mij belang inboezemt. In 't voorjaar van 1895, zoodra ik uit Algiers terug ben, waar ik, zooals je weet Deb, van plan ben, den langen, eindeloozen winter door te brengen, ga ik weer eens een kijkje te Amsterdam en op 's Rijks werf nemen. Ik hoop, dat de heer V. d. Sande Lacoste mij dan nogmaals het genoege zal willen doen mijn walwillende en onderhoudende cicerone te zijn; en dat mijn niet te stillen „vraagwoede” hem niet afgeschrikt moge hebben mij nogmaals omtrent het een en ander, dat ik heel graag zou willen weten, in te lichten.

Maar nu, atjuns Deb. Over een paar dagen ga ik naar Antwerpen en dan naar Parijs. Ik moet nu nog 't een en ander inpakken, een paar brieven schrijven aan luidjes, die heel ver hier vandaan wonen, n.l. op Nieuw Caledonië een eiland in de Stille Zuidzee; dan nog een paar commissies doen (voor anderen natuurlijk in 't binnenland) — ik meen in een kleine, hollandsche provinciestad. Morgen ga ik naar Gouda bij een, tot dusverre onbekende, maar toch „bloedeigen” nicht, wier oudste spruit jarig is, koffie drinken en dimeren — ik hoop, dat ze mij maar niet, bij wijze van extra delicatessen, op karnemelk met stroop tracteeren!!! eene afschuwelijke kost, slechts genietbaar voor hollandsche magen. — en overmorgen naar Rotterdam. Je ziet, ik heb mijn tijd dus broodnodig en kan dien vrij wel beter besteden, dan om met jou te zitten babelen.

Salut ma chère

Steeds

t. a. t.

LECA.

NAAR DE NOORDPOOL.

HET DAGBOEK VAN
WALTER WELLMAN.

III.

Deensch Eiland, Spitsbergen, 8 Mei.

Hier zijn wij dan in onze zomerkwartieren, juist onder den 80en graad NB. Wij zijn hier gisterenavond gekomen, en hebben met zoo vroeg in het jaar zoo hoog te komen het record van alle expedities geslagen. Niet alleen staan wij nu in korthed van tijd bovenaan, maar wij hebben al heel weinig moeite gehad om hier te komen. De glimlach der fortuin blijft de Noordpool-expeditie van Walter Wellman begunstigen. Kapitein Bottolfsen werd Maandag te ongeveer 2 uur in den morgen weder gestuit bij kaap Mitre, op 79° 5' NB., 38 mijlen van Deensch Eiland. Te middernacht was de temperatuur lager dan wij nog gehad hadden, en ongeveer zoo laag als wij verwacht hadden op dezen tocht te hebben, — 14½ graad Fahrenheit. Het was deze kou en niet het winterijs, die ons dezen last bezorgde, want het bedekte een groot gedeelte van de zee met een dun geleachtig vlies, niet sterk genoeg om een man te dragen, maar ongelooflijk taai, als de boeg der *Ragnvald Jarl* er tegen aan stuwde. Geen ijs is hindelijker voor den zeeman dan dit jonge ijs in zijn aanengesloten lagen, hoe dun het wezen moge. Zwaarder ijs in afzonderlijke massa's wordt licht op zijde geschoven, maar om door dit vlies te geraken moet het schip letterlijk bij elke roede, die het vooruitkomt, heele velden van dit ijs wegduwen. In den ouden tijd dachten Poolvaarders, of liever Pooltheoretici, van wie er zooveel in de wereld zijn, dat zij nooit aan het oppervlak der zee gevormd werd. Zij geloofde dat al het ijs in de Poolstreken aan land ontstond, en menige Pooltocht is faliekant uitgekomen, door afgaande op die theorie zijn weg te kiezen. Wij weten, dat ijs zich wel degelijk aan het oppervlak der zee vormt, zelfs bij zoo geringe kou als 20 graden F., want ons schip is verscheidene malen door dit jonge ijs volkomen tegengehouden.

Wij hebben zelfs gezien, hoe dit ijs bezig was zich te vormen: de zee was dan bedekt met kleine, ronde geleachtige lichaampjes. In een dag of twee, als wind of stroom niet tusschenbeide komt, vereenigen deze zich tot aaneengesloten lagen van elastisch ijs, zooals dat waardoor wij opgehouden werden. Als een schip den boeg door dit ijs drijft, buigt het het ijs over zekeren afstand in een reeks van golvingen, zonder dat het water zichtbaar wordt, zoo taai is dit dun bevrozen dek.

Maandagmorgen uit kooi gekropen en bij 17 graden F. onze stortbaden nemende — de temperatuur van het water was 31 graden — vonden wij het schip bij den ingang van Konings Baai, een van de weinige punten op Spitsbergen, waar kolen ingenomen kunnen worden, en met drie opmerkelijke pieken, bekend als de Drie Kroonen, opdoemende op den achtergrond. Prachtige gletschers kwamen hier in zee, met een front aan het water van 80 of 100 voet hoog, blauw als de blauwste lucht in zonnig Italië. Men kon de gletschers volgen door de bergpassen heen, zoo ver het oog reikte, of tot het hoge ijs in het binnenland, onze Noorsche makers

lonkend om naar wal te gaan en hun sneeuw schoenen te baproeven op deze volmaakte en schitterende natuurlijke stobogganbanen. De gemakkelijke toegang welken deze gletschers naar het hoge ijs in het binnenland van Spitsbergen geven, deden ons denken aan de mogelijkheid om hier later te reizen. In geval ons schip hier v. or langen tijd invroor, zou het ons zeer gemakkelijk vallen onze sleden langs den gletscherweg te voeren op het binnenijs, dat glad en als weg bruikbaar is, schoon wanhopig kit en koud in dit jaargetijde, en verder het noorden van Spitsbergen en de Zeven Eilanden in. Maar daar was natuurlijk niet aan te denken zoo lang er kans was, Deensch Eiland te bereiken en ons oorspronkelijk plan te volgen.

Ofschoon de toestand van het nieuwe ijs ongunstig was en kapitein Bottolfsen meende, dat wij slechts kolen zouden vermorsen met door te gaan, besloten wij den amerikaanschen regel toe te passen, dat men nooit zeggen mag wat men kan doen tot men het beproefd heeft, en gaven wij last vooruit te gaan. De poging werd boven alle verwachting met goeden uitslag bekroond. Ofschoon wij is het begin gedwongen waren door het ijsvlies voort te krabbelen met een vaart van een halve mijl in het uur, stuitten wij ten laatste op zwaard ijs in afzonderlijke massa's en kwamen toen beter vooruit. De weg werd al beter, en door goed sturen waren wij, met nu en dan een harten stoot, te zes uur 's avonds het noordelijkste van de Zeven Eilanden voorbij, en konden wij ons verlustigen in een mooi gezicht op het Eiland Amsterdam, Kaap Hakluyt en Deensch Eiland. Het deed onze oogen goed deze eilanden zoo dichtbij te zien oprijzen, en ook waren wij verrukt, voorbij het noordelijkste landpunt en over den grooten Pooloceaan, die het tooneel zou worden van ons drama, comedia, tragedie of klucht, wij wisten het niet, — een waterlucht te zien.

Dichtbij onze keers zagen wij op een stuk ijs een grooten zeehond, en toen hij binnen schot kwam, klonken als tegelijk twee losbrandingen. De heeren Dodge en Juell hadden hun Winchester met goed gevolg gebruikt, want beide kogels troffen het arme beest in den kop; hij deed een sprong naar het water en begon zijn doodstrijd. De *Jarl* stoomde voorbij de schots, de jonge Kristian Pedersen en de matroos Boervig sprongen over boord gevolgd door den heer Franklin. Daar de zeehond nog teekenen van leven gaf, sloeg Boervig met een bootsbaak zijn kop murw. Een touw werd om het beest geslagen en onze eerste rob aan boord gehaald. Het was een heele baas, volle 500 pond zwaar, en zijn vleesch was een uitstekend voedsel voor onze honden. Zij dronken het bloed gretig op en het deed hun na de vele ontberingen blijkbaar goed.

Onze gewone voorspoed bleef den avond met ons, want wat op een afstand zwaar ondoordringbaar ijs had geleken, bleek bij nader inzien geheel open te zijn, en wij gingen er met een goede vaart doorheen. Later kwam een fiksche wind uit het oosten opzetten, en veegde in ongelooflijk korten tijd de kust van ijs schoon. Zoo kon kapitein Bottolfsen uit het krasiennest omlaag komen en ons verblijden met de tijding, dat niets meer wat ons hinderen kon ons scheidde van Deensch Eiland. De machtige klippen, die als wachters voor het Deensch Fjord stonden, passeerden wij te 5 uur in den avond, en toen wij onze oogen over den Pooloceaan heen richtten naar het noorden — het gebied van het geheimzinnige en van het mogelijke — bemerkten wij alweder tot onze uiterste voldoening dat een waterlucht den gezichteinder overdekte.

Het was even over tien en toen des heeren Pike's huis op de noordkust van Deensch Eiland te voorschijn kwam, en om half elf voeren wij de kleine bocht binnen, waar de haven zijn zou voor dit verre noorsche verblijf. Wij konden het geen nederzetting noemen, want geen levende wezens waren hier dan wij zelf, en zij zijn er ook niet geweest sinds het rajjaar. Ofschoon de heer Dodge gekaserend de stoomfluit liet werken voor de douane, en wij de amerikaansche vlag in top hieschen, kwam er geen boot aangeroerd en geen teeken kwam van wal ten antwoord. Het was wel een koude ontvangst op Deensch Eiland, want de oostenwind, die al meer naar het noorden draaide, jong met een schrikkelijke kracht door het gat en maakte de temperatuur van 17 graden Fahrenheit it slecht te verduren. Wij hadden echter de genoegdoening te weten, dat de heele bevolking van de plaats aan den oever stond om onse te ontvangen.

Wij waren een gelukkig dubbel dozijn mannen en een jongen in een boot, toen wij 's avonds te kooi gingen. Wij waren bij Deensch Eiland gekomen zes of tien dagen vroeger dan wij hadden durven hopen, en drie of vier weken dan de critici en theoretici voor ons vastgesteld hadden. Wij hadden de voldoening te weten, dat het beleid van onze plannen tot dusver gerechtvaardigd was geworden. Wij hadden alle records gebroken. Nooit te voren had een Poolexpeditie zulke hoogte bereikt in zoo korten tijd en met zoo weinig hindernissen. Hoe buitengewoon de snelheid van onze tocht is, moge hieruit blijken, dat iemand, die Woensdag 18 April met een van de snelle stoomers der *White Star* van New-York naar Liverpool vertrokken en zonder verwijl doorgerisd was met de gewone vervoermiddelen, ons te Tromsø had kunnen bereiken om hier gekomen was, in de schaduw van den 80en graad noorderbreedte, 12 dagen na zijn uittellen uit de haven van New-York. Vele Poolreizigers uit het verleden — heldhaftige, stoutmoedige, stoere mannen — hebben maanden en jaren van zigtige inspanning en strijd doorgebracht zonder ooit de hoogte te bereiken, die wij bereikt hebben te midden van alle gemakken van een pleziertocht. Van reeks aan reeks van Pooltochten, in de geschiedenis bekend, kan het aantal, dat den 80en graad voorbij is gekomen, op de vingers van een hand gesteld worden. Het verste noorden is slechts 220 geographische mijlen boven de straat, waarin de *Ragnvald Jarl* het anker uitwierp zes dagen na het vertrek uit Tromsø.

Alleen zij, die ervaring hebben in het besturen van Pooltochten, met hun verantwoordelijkheid, onzekerheid en zorgen, hondert maal grooter dan een leek zich kan verbeelden, is in staat de voldoening te waardeeren, waarmede wij den 7en Mei te middernacht, met de sneeuwgedekte en zilverlichte bergen om ons heen, in onze kooien kropen.

(Wordt vervolgd.)

ADVERTENTIËN

A. E. ALBRECHT,

BUREAUHANDEL—PASAR-SENIN.

Ontoangen:

AMERIK. KRIJG. 60 ct.
FABER'S DUBBELE DECIMETERS, 50, 60 en 75
SCHOOL-LINIALEN met maat 10 en 15
PUNAISES, Nickelen per gros. 1.50
SCHOOL-RANSELS, leeren, f 2.50, f 2.— en 1.50
MEI-JES-TASSCHEN, Manilla. 2.50
Portemonnaies Hercules Dames 2.—
Heeren 2.50
BOEKENDRAERS met rad 75
Id met riemen 50 ct. en 1.—
GRIFFELDOOZEN, groote keuze van af. 25

Wijders in voorraad:

NOTITIE-ROEKJES, METALEN PENNENRAKJES.
LUXE- en GEWONE INKTKOKERS, FABER CARLET-
TEN en PLATTE LINIALEN met Koperen randen,
mooie PENHOUDERS, gekleurde POTLOODEN, CONTE
No. 1, enz., enz. 6021

Voorhanden:

WALKER'S DOUBLE DISC. LIBERIA KOFFIE
PULPERS.

5924

MACLAINE WATSON & Co.

3930

PEPTON WIJN

VAN

CHAPOTEAUT.

Een likeur glaasje van deze wijn bevat opgelost
de hoeveelheid pepton uit 10 gram rundvleesch ver-
kregen.

Voor zwakke en ziekelijke personen een onschat-
baar geneesmiddel — voor personen met gevoelige
maag, een uitmuntend voedingsmiddel.

RATHKAMP & CO.,

ALGEMEENE AGENTEN.

Verkrijgbaar bij:

4550

ALLE APOTHEKERS.

GOENI ZAKKEN

VOOR

KOFFIE, PEPER, RIJST, SAGO, COPRA en ANDERE
PRODUCTEN.

GOEDKOOP en GOED.

5415

SILAS COHEN & Co., Pintoe Ketjil.

RIJTUIG MAATSCHAPPIJ FUCHS,

Tunah-Abang.

Alle maanden versche aanvoer van

CRUSHED FOOD EN TARWE ZEMELN

5593

f 8.10 en f 2.50 per zak.

RIJTUIGFABRIEK „DE SALAK“

E. WIESSNER,

BUITENZORG.

Superfijn Hoofbeslag—Repareert en Fabricoert Rijtuigen,
Zadels, enz.

RIJ- en TREKPAARDEN te bekomen, COMMISSIE-
HANDEL in BOUWMATERIAAL, enz.

Concurrerende prijzen.

Bekwame werklieden.

5262

E. WIESSNER.

BEDAK VAN G. VAN DEN BERG.

Deze BEDAK, met goud bekleed op de jongste Tentoonstelling te Batavia, is ver-
krijgbaar:

GEPARFUMEERD. Vortrefflich als Strempulver bei Intertrigo (Smarten) Kleiner

ONGEPARFUMEERD. Kinder, Reiter u. s. w. Medicin Mittheilung

ROSE (voor blondines), JAUNE (Lansép) (voor brunettes) en als SALICYLBEDAK.

De laatste voor uitlag door 't warme klimaat veroorzaakt.

De prijs van alle soorten is f 1.50 per doos. Bij vooruit betaling franco toezending door geheel Ned. Indië.

Mede verkrijgbaar bij EIGEN HULP, Batavia, TOKO DE KRULFF, Buitenzorg, TOKO INSULINDE, Soekaboemia.

2779

G. VAN DEN BERG, APOTHEKER, BATAVIA.

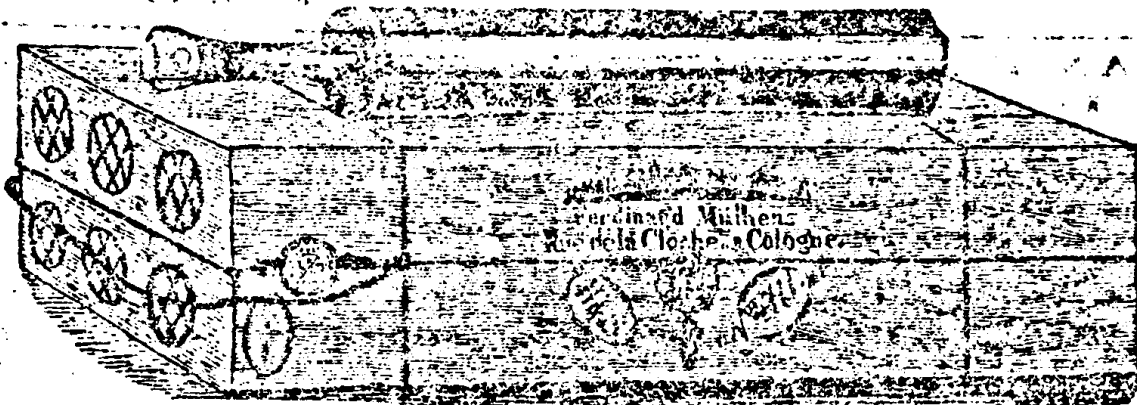
ZUIVERE BORDEAUX WIJNEN VAN QUIEN & Co.

FRONSAC. . . f 42.—	per kist	FRONSAC. . . f 24.—	per kist	BARSAC. . . f 18.—	
CANTENAC. . . 50.—	van	CANTENAC. . . 28.—	van	COGNAC VIEUX 28.—	per kist
GRAVES. . . 40.—	48 fl.	GRAVES. . . 23.—	48 1/2 fl.	ID. TRES 36.—	van
				ID. FINE CHAMP. 44.—	12 fl.

Champagne van Charles Farre, Reims. Carte Blanche f 48.—, Cabinet Sec. f 54.— per kist van 12 fl.

1470

DE IMPORTEURS: REIJNST & VINJU BATAVIA.

De
alleen
echte

Eau de Cologne

wordt uitsluitend geïmporteerd door

Cumprich & Strauss te Batavia

Depôtte Soerabaya by K. Hinkopen & Co. Depôt te Padang by van Houten, Steffan & Co.

„ Samarang „ Freusberg & Co.

„ Macassar by W. B. Ledeboer & Co.

Men wachtte zich voor namaak

en versische op iedere kist

als teken van echtheid den stempel

4118

Weder in voorraad:

ZOLALOURDES.

5829

G. KOLFF & Co., Batavia en Weltevreden.

LOMBOK PHOTOGRAFIËN.

bestaande uit 59 verschillende, à f 1.— per stuk,

WORDEN OP BESTELLING GELEVERD DOOR

5830

G. KOLFF & Co. Batavia en Weltevreden.

HOTEL CAVADINO.

TE HUUR EEN PAVILJOEN
EN KAMERS.

2911

TE HUUR tegen primo September:

T BOVENHUIS AAN DEN CITADELWEG.

boven de AMATEUR PHOTOGRAFEN VEREENIGING.

4716

CAVADINO.

UNITED STATES MAIL LINES.

PACIFIC MAIL STEAMSHIP COMPANY.

OCCIDENTAL AND ORIENTAL STEAMSHIP COMPANY.

HONGKONG — YOKOHAMA — SAN FRANCISCO
NAGASAKI — KOBE — HONOLULU.

Om de tien dagen vertrekt een Stoomschip van bovengenoemde Maatschappijen, met lading en
passagiers naar JAPAN, HONOLULU, de Vereenigde Staten, MEXICO, CENTRAL en ZUID AMERI-
KA en EUROPA via het traject over land per spoor der SOUTHERN PACIFIC RAILWAY and CONNECTIONS
CANADIAN PACIFIC RAILWAY and NORTHERN PACIFIC RAILWAY.

Direkte passage biljetten worden verstrekt naar ENGELAND, FRANKRIJK, DUITSCHLAND, etc. bij alle
TRANS ATLANTISCHE STOOMVAART LIJNEN.

Passagiers worden vergund een reis over te blijven op de aanlegplaatsen in JAPAN, HANOLULU de steden in
de Vereenigde Staten.

Speciale tarieven (eerste klasse alleen) worden toegestaan voor Geestelijken, Marine, Diplomatieke en Civiele
ambtenaren.

Tarief van eerste klasse Passage van Hongkong naar (San Francisco) Portland, Vancouver en Puget
Sound Ports.

Naar Parijs via London f 37.—

„ Liverpool en London. f 55.—

„ Hamburg (direct) f 52.—

Nadere inlichtingen voor Vracht en Passage verstrekken f 54.—

5178

de agenten, HOUGHTON & Co., Batavia en Soerabaya.

E. DUNLOP & CO.

in glazen kruikjes en vierkante flesschen.

Wordt in de voornaamste societeiten in Holland geconsumeerd.

Verkrijgbaar bij:

alle langanans en in het Ned.-Ind. Sigaren-Magazijn.

C. VAN DER VOSSEN,

Kramat, Telefoon No. 526.

Geregelde aanvoer van prima Qualiteit

CRUSHED FOOD,

per zak van 140 g / 7.50 franco thuis.

Bestellingen voor de binnenlanden moeten van remise vergezeld gaan. 5742

MELKERIJ GONDANG DIA

(Kampong Lima).

GEBR. DE KLERCK.

Telefoon No. 607.

Beleefd aanbevolen. 1094

AUSTRALISCH VLEESCH HOUWERIJ

geheel op EUROPEESCHEN VOET ingericht, levert uitmuntend MALSCH VLEESCH van AUSTRALISCHE SLACHTOSSEN. 3133

Uitstekende Groentenzaden, alléén tegen Contant.

Prijscurant op aanvraag.

573 **TEUSCHER, Bandung.**

SLACHTERIJ KRAMAT, REITZ.

ALLE DAGEN VERSCH RUNDVLEESCH VERKRIJGBAAR.

Woensdags Uitsluitend

KALFSVLEESCH. 476

LEESGEZELSCAP MATRAMAN.

Na-lezers-plaats vacant.

6006

De Directeur, Dr. v. DEVENTER.

KONINKLIJKE PAKETVAART MAATSCHAPPIJ. BEKENDMAKING.

Sedert 16 Juni 1893 een gewijzigd model connossement ingevoerd zijnde, wordt hiermede ter kennis van afschepers gebracht, dat alléén dit model kan worden geaccepteerd.

Ten gerieve van het publiek zijn de nieuwe connossementen bij de verschillende Agentschappen verkrijgbaar, tegen betaling van f 0.75 per 100 stuks of f 3.— per 500 stuks.

Enkele blanco exemplaren zijn à 2 cts. bij de Agenten verkrijgbaar.

De afschepers kunnen echter het uitschrijven der connossementen desverlangd aan de Agenten overlaten, in welk geval niet meer dan 10 cents per stel, met inbegrip van het kostende der connossementen, in rekening zal worden gebracht. 5922

VOOR REIZIGERS.

Ter vergemakkelijking van het reizend publiek heeft de ondergeteekende voor het vervoer van PASSAGIERSGOEDEREN van TANDJOENG PRIOK naar BATAVIA en vice versa een eigen GROBAKHUURDERIJ opgericht.

De goederen worden aan huis of hotel afgehaald en tegen ontvangstbewijs aan boord afgeleverd onder garantie van prompte en vlugge bediening bij zeer billijke prijzen tevens houdt hij zich aanbevolen voor het in en uitklaren van alle soorten van goederen. Telefoon no. 263.

J. VON SCHAUROTH,

5526 Senen hoek Gang Kwinie en Tandjong Priok.

MEVROUW BOLT

VERLOSKUNDIGE

GANG PATJENONGAN.

4603

DE BATAVIASCHE SPAARBANK

verstrekt Gelden op le Hypotheek. 6447

DE NEDERLANDSCH INDISCHE

111- EN BRAND ASSURANTIE-MAATSCHAPPIJ

en

DE TWEEDE NEDERLANDSCH INDISCHE

111- EN BRAND ASSURANTIE-MAATSCHAPPIJ

Sluiten verzekeringen

TEGEN ZEEGEVAAR:

- op Zeewaardige Stoom- en Zeilschepen:
- Goederen en Producten daarmede te verscheppen.
- Vrachtpennningen, enz;
- Passagiers Goederen;
- Passage Gelden.
- Verblijfskosten in een Noodhaven.

TEGEN BRANDGEVAAR:

- op Fabrieken, Pakhuizen, Woonhuizen, Loodsen, enz en Goederen, Producten en Meubilair daarin,
- op de ter plaatse gebruikelijke conditie en tegen de gewone premien,

J. P. JANNETTE WALLEN Jr., } Directeuren.

J. DINGER,

Kantoor: TIEDEMAN & VAN KERCHER,

Kalie Besaar.

130

LEVENSVZERKERING MAATSCHAPPIJ DORDRECHT.

Gevestigd te Dordrecht.

MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL f 2.000.000.

BOVENGENOEMDE MAATSCHAPPIJ sluit op de MEEST VOORDEELIGE VOORWAARDEN verzekering o. a. op

a. KAPITAAL BETAALBAAR BIJ OVERLIJDEN.

b. KAPITAAL BETAALBAAR BIJ LEVEN of BIJ VROEGER OVERLIJDEN (gemengde verzekering).

c. UITKEERING gedurende een overeenstemmend aantal jaren (STUDIEFONDS).

d. OP TWEE of MEER LEVEN met uitbetaling van een zeker kapitaal bij overlijden van een der geassureerden (eerststervende).

e. JAARLIJSCHE UITKEERING van een zeker bedrag uitgegaan na een vooraf bepaald aantal jaren (PENSIOENFONDS).

VOLLEDIGE TARIEVEN VERKRIJGBAAR BIJ de HOOFD-AGENTS voor NEDERLANDSCH-INDIE en de STRAITS.

909 **E. DUNLOP & Co.**

en bij de Agenten: Cha. MIQUEL, Buitenzorg.

E. C. HUIJSMANS, Bandung.

H. J. P. WOLF, Cheribon.

Y. MEETER, Tegal.

E. WICHES, Pecalongan.

NATIONALE

LEVENSVZERKERING BANK:

BOOMPJES No. 9 ROTTERDAM

Waarborg-Kapitaal..... f 1.000.000.—

Verz. bedrag ult. Dec. 1892..... f 17.673.437.16

Reserve ult. December 1892..... f 5.419.581.45

Uitbetaald van af 1863 tot ult. Dec. 1892..... f 7.808.702.89

Premiën en interesten in 1892 ontvangen (behalve de koop-sommen voorlijfrenten)..... f 896.393.77.

Winst ult. December 1892 f 279.873.28 waarvan verze-

kerden ontvingen..... f 140.000

Levens- en Kapitaalsverzekeringen met aandeel in 50

pCt. van de winst. Uitzet- en Studien-Verzekeringen, Lijf-

rente-Pensioenen, enz.

Informatie te bekomen bij den Agent,

W. VAN HEUSDEN,

439

Koningsplein West n/h. Museum.

VOOR MAILREIZIGERS!

VERZEKERING MAATSCHAPPIJ „DE USSEL“.

gevestigd te ROTTERDAM.

neemt, op de gewone conditie uitsluitend verzekering

aan van:

- a. passagiersgoederen.
- b. passage gelden.
- c. uitkeering eener overeenstemmend som bij het bloemloopen van een noodhaven.

Informatie bij:

E. DUNLOP & Co., Hoofd-agenten, Batavia.

H. F. POLACK, agent, te Soerabaja.

SCHLETTE & Co., agenten te Semarang.

G. J. SLOT, Agent te Penang.

1406

MAATSCHAPPIJ ONDERLINGE HULP.

AANDEELEN DER MAATSCHAPPIJ

verkrijgbaar.

5627

J. E. KLUSS, TANAH TINGI No. 5/95.

Gepensionneerd Sergeant Gewoermaker,

beveelt zich beleefd aan voor het REPAREEREN van VUURWAPENS, soliede bediening. 5928

KNIPLES.

Nog slechts enkele plaatsen beschikbaar voor de in

November te openen Kalp-cursus.

Mevrouw ZEIJDEL,

5877 Onderwijzeres in handwerken, Batoe-toelis.

TE KOOP:

EEN ZOO GOED ALS NIEUWE DOS-à-DOS

met FLINK LOOPEND PAARD.

Adres no. dezer, bureau BAT. NIEUWSBLAD. 6019

TE KOOP:

EEN PRACHTIGE GROOTE HOND, (REU) Ras: MASTIVE & St. BERNARD.

Lang 1.20 Hoog 0.72 (8 maanden oud).

Te bezichtigen bij

6025 DIRICKX RAN & Co.

TE HUUR:

RUIJME PAVILJOENS EN LUCHTIGE KAMERS.

Voortaan weer:

Verkrijgbaar Eten Buitenshuis.

Mevrouw VON SCHAUROTH,

5525 Senen—Weltevreden.

TE HUUR:

KANTOORLOKAAL KALIE BESAAR,

laatst geoccupeerd door de firma PFENNIGWERTH & Co.

Te bevragen bij MACLAINE WATSON & Co. 161

TE HUUR, Primo October

HET HUIS OP PARAPATAN,

(tegenover KWITANG), thans bewoond door den Heer

F. A. VAN DEN BERG.

5468 J. J. FROLICH.

TE HUUR:

EEN GEMEUBILEERD HUIS

van 3 KAMERS, binnen- voor- en ACHTERGALLERIJ,

à f 60.— 's maands.

5778 Adres: VAN HORCK, Garoet.

HOTEL PLOEM,

SOEKABOEMI. 3880

BELEEFD AANBEVOLEN.

Raffles Hotel

Singapore.

Eastern & Oriental Hotel,

Penang.

Sarkies Hotel,

Rangoon.

In de stad hebben deze inrichtingen Tiffinsrems waar door LOGÉES VRIJ TIFFIN kan worden gebruikt.

SARKIES BROTHERS.

Eigenaars.

1003 »Wijnen van de beste Hollandse leverantie«.

SOCIETEIT HARMONIE.

BAL

op een nader te bepalen dag in de maand NOVEMBER

5839 HET BESTUUR.

LOGE „DE STER IN HET OOSTEN“.

BUITENGEW.: COMP.: SYMB.: GR.:

op DINSDAG 23 OCTOBER

des avonds te 9 uur.

De Secretaris, A. C. L. HEMPENIUS.

Stoomsmelpersdruk van G. KOLFF & Co., Batavia.